

รายงานวิจัยสถาบัน

เรื่อง

การวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สุกัลยา ประสิทธิ์ผล

งานวิจัยสถาบันฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ประจำปีงบประมาณ 2559

รายงานวิจัยสถาบัน

เรื่อง

การวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สุกัลยา ประสิทธิ์ผล

งานวิจัยสถาบันฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ประจำปีงบประมาณ 2559

คำนำ

ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เรื่องการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม ในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งการวิจัยสถาบัน ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อนำไปพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภายใต้การบริหารงานภายในองค์กรย่อมต้องบุคลากรที่มีความสามารถในการขับเคลื่อนงานให้องค์กรประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ ทั้งนี้งานตรวจสอบภายในก็เป็นอีกหนึ่งงานที่ต้องปฏิบัติงานให้มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง ครอบคลุมภารกิจหลักต่อการตรวจสอบและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของมหาวิทยาลัยในการนำไปปฏิบัติงาน พัฒนางานให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยคิดว่างานวิจัยชิ้นนี้แม้จะดำเนินการภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไขที่จำกัดก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า รายงานผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่องานตรวจสอบภายในและหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยฯ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง และถ้ามีสิ่งใดขาดตกบกพร่องไป ผู้วิจัยก็ต้องขอกราบอภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สุกัลยา ประสิทธิผล

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานวิจัยสถาบัน เรื่อง การวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม เพื่อวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำแนกตามงาน ทั้งด้านและตามปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2558 แหล่งข้อมูล คือ รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2558 ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการตรวจสอบภายใน 6 ด้าน คือ 1. ด้านการตรวจสอบทางการเงิน 2. ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามข้อกำหนด 3. ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน 4. ด้านการตรวจสอบการบริหาร 5. ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ 6. ด้านการตรวจสอบพิเศษ เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการทำงานมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งานตรวจสอบภายใน ได้แก่ แผนการตรวจสอบประจำปี แผนการปฏิบัติงาน กระดาษทำการ ผลการตรวจสอบ การติดตามและรายงานผลการตรวจสอบ โดยเครื่องมือเหล่านี้จะผันแปรไปตามบริบทของงานในแต่ละปี และได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจโดยตรง ผลการวิจัย พบว่า

ผลจากการวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในย้อนหลัง 3 ปี เกี่ยวกับสภาพการตรวจสอบภายในที่นำแผนการตรวจสอบภายในไปปฏิบัติกับกิจกรรมการตรวจสอบ ทั้ง 6 ประเด็น ได้ดังนี้

1. การวางแผนการตรวจสอบภายใน

การวางแผนการตรวจสอบภายใน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2558 นั้น หัวหน้างานตรวจสอบภายในได้มีการวางแผนการตรวจสอบภายใน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมและตรงกับประเด็นในการตรวจสอบมากที่สุด โดยการวางแผนการตรวจสอบภายในจะนำข้อมูลหลายด้านมาประกอบกัน เช่น ข้อมูลนโยบายจากฝ่ายบริหาร การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบภายในองค์กร ข้อมูลตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลางในเรื่องของการประกันคุณภาพ ข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการโดยกลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวงและข้อมูลด้านอัตราค่าจ้างของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มาเป็นข้อมูลในการวางแผนการตรวจสอบในแต่ละปี เพื่อให้มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติงาน มีความครบถ้วนและเหมาะสม และจะต้องได้รับการอนุมัติเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการ

2. สภาพการตรวจสอบภายใน ในการนำไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในดังกล่าว

ปรากฏผลทั้งในเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 การปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 - 2558 ดังนี้

1) ด้านการตรวจสอบด้านการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการตรวจสอบ พบว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบด้านการเงินมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบค่อนข้างชัดเจน โดยจะยึดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก และจากการปฏิบัติงานจริงพบว่าสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามแผนงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปัญหาที่พบได้แก่ 1. การมอบหมายงานของเจ้าหน้าที่ยังไม่ชัดเจน 2. ไม่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินหรือหลักการบัญชีเบื้องต้น กรณีมีเงินหมุนเวียนที่ก่อให้เกิดรายได้ใน

หน่วยงาน 3.ระบบการควบคุมภายในยังไม่เพียงพอ เป็นต้น โดยจะสรุปผลการตรวจสอบไว้ในรายงานผลการตรวจสอบและติดตามประจำปี

2) ด้านการตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดจะใช้ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นหลักประกอบกับการควบคุมภายในของหน่วยรับตรวจ ซึ่งส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดได้ดีพอสมควร ปัญหาที่พบ ได้แก่ 1. เอกสารแนบเบิกจ่ายยังไม่ครบถ้วนถูกต้อง 2. การสั่งซื้อสิ่งจ้าง ใบเสร็จรับเงินไม่ถูกต้องตามรายการ 3. การตรวจรับงานไม่เป็นไปตามระเบียบฯ 4. การตรวจรับของก่อนวันที่สั่งซื้อสินค้า เป็นต้น

3) ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน ส่วนใหญ่จะทำการตรวจสอบโครงการต่างๆ ที่มีจำนวนเงินมากๆ โดยมีองค์ประกอบของข้อตรวจพบเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ คือ 1. สภาพที่เกิดขึ้นจริง 2. เกณฑ์การตรวจสอบ 3. ผลกระทบ 4. สาเหตุ 5. ข้อเสนอแนะ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลจริงเพื่อนำมาเปรียบเทียบความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการนั้นๆ ปัญหาที่พบ ได้แก่ 1. การดำเนินโครงการไม่มีการจัดทำสรุปผลการดำเนินโครงการเพื่อเสนอผู้มีอำนาจรับทราบ

4) ด้านการตรวจสอบด้านการบริหาร เป็นการตรวจสอบที่ค่อนข้างยากเนื่องจากเป็นการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในการบริหารงานด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการบริหารงานของผู้บริหารในองค์กร ปัญหาที่พบคือ การดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากต้องมีการเสนอหลายขั้นตอนบางรายการอาจทำให้ไม่ทันต่อการดำเนินการต่างๆ เป็นต้น

5) ด้านการตรวจสอบด้านระบบสารสนเทศ ปัจจุบันองค์กรได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในการทำงานเป็นอย่างมาก การตรวจสอบในเรื่องการใช้ การเข้าถึง การละเมิดสิทธิ การควบคุม การบำรุงรักษา ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ซึ่งหน่วยงานนี้ได้มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ภาครัฐ พ.ศ. 2549 และระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการปฏิบัติตามคำแนะนำของงานตรวจสอบภายใน

6) ด้านการตรวจสอบพิเศษ ผู้บริหารขององค์กรได้ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผนการตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้น หรือมีเหตุสงสัยว่าจะมีการกระทำที่ส่อไปในทางที่ทุจริตหรือประพฤติชอบเกิดขึ้น ซึ่งงานตรวจสอบภายในได้ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารเพื่อช่วยป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ของการตรวจสอบพิเศษ คือการทุจริตเรื่องเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ไม่ส่งใช้คืนเงินยืมแก้มหาวิทยาลัยตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนด ไม่รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ไม่รายงานผลการดำเนินงานให้มหาวิทยาลัยทราบ เป็นต้น

การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในตามแผนการตรวจสอบภายในนั้น ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบถ้วนตามแผนงาน เนื่องจากบุคลากรของงานตรวจสอบภายในมีจำนวนจำกัด ยังไม่เพียงพอต่อการตรวจสอบกับหน่วยรับตรวจต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยฯ และยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเฉพาะทาง ซึ่งส่งผลให้ผลการตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาและวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงครามในครั้งนี้ ในขณะที่ทำการวิจัย หรือโดยเฉพาะเมื่อการวิจัยเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยมีความรู้สึกและเข้าใจดีมาโดยตลอดว่า จริงๆแล้วการวิจัยเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องที่ยาก เพราะต้องใช้พลังทางความคิดและจิตใจที่มุ่งมั่น ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยที่จะต้องสืบค้นคำตอบทั้งจากการสัมภาษณ์ สอบถามและสังเกตการณ์ บุคลากรทุกระดับ จนบางครั้งผู้วิจัยก็ถามตัวเองว่าทำไมต้องเลือกทำการวิจัยในกรณีนี้ด้วยแต่ทุกครั้งผู้วิจัยก็ได้คำตอบให้ตัวเองอยู่เสมอว่าเราเลือกวิจัยเรื่องนี้ถูกต้องแล้ว และก็จริงในที่สุด กล่าวคือเมื่อการวิจัยเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยทราบดีว่าเราได้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความรู้ด้านการทำการวิจัย อย่างคุ้มค่าอย่างที่สุดในการลงแรงทำเรื่องนี้

จากคำปรารภดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีเจตนาที่ต้องการจะเชื่อมโยงไปสู่การประกาศเกียรติคุณบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าถ้าไม่ได้ท่านเหล่านี้เป็นพื้นฐานหลักสำคัญของผู้วิจัย ก็คงไม่สามารถทำให้งานวิจัยในลักษณะนี้ลุล่วงไปได้ นั่นก็คือ พระคุณของครูบาอาจารย์ทุกท่านที่สั่งสอนผู้วิจัยมาและที่สำคัญก็คือท่าน ผศ.ดร. ผ่องลักษณ์ จิตการุณ อาจารย์ที่ปรึกษาในการวิจัยครั้งนี้ที่คอยให้คำแนะนำต่างๆแก่ผู้วิจัย บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนงาน ผู้อำนวยการกองกลางและมารดาของผู้วิจัย ผู้ที่คอยเป็นกำลังใจ สั่งสอนเรื่องความอดทน มานะวิริยะอุตสาหะให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่เด็กจนโต รวมถึงคอยให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้วิจัยอยู่เสมอว่า ไม่มีสิ่งใดเกินความมุ่งมั่นและสติปัญญาของลูกและในที่สุดท้ายก็คือ บรรดาท่านทั้งหลายที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ตลอดจนให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ทั้งข้อมูล และแนวทางในการทำวิจัยในสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณคณะบุคคลต่างๆ ตามข้างต้น ที่ผู้วิจัยขอยืนยันว่าท่านเหล่านี้คือผู้ที่หล่อหลอมและทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยชิ้นนี้ได้บรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริง

สุกัลยา ประสิทธิผล

กันยายน 2559

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามที่ใช้ในการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
ข้อจำกัดของการวิจัย (ถ้ามี)	2
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประเด็นที่ศึกษา แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกข้อมูล	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้	39
4 ผลการวิจัย	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	54
ข้อเสนอแนะ	57
บทสรุปของผู้วิจัย	58

เอกสารอ้างอิง	60
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แผนการตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556-2558	62
ภาคผนวก ข สรุปรายงานผลการตรวจสอบและติดตามประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556-2558	86
ภาคผนวก ค แบบประเมินผลรายงานการวิจัยสถาบันฉบับสมบูรณ์ (แบบ ปม.1)	101
ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง	
4.1 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบกับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556	42
4.2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบกับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557	44
4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบกับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558	46
4.4 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ ย้อนหลัง 3 ปี	49

บทที่ 1

บทนำ

เนื้อหาของบทนี้ประกอบไปด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย นิยามศัพท์ทั่วไปและการนำเสนอรายงานผลการวิจัย

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐบาลและมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้ให้ความสำคัญของการตรวจสอบภายใน ในการตรวจสอบ สอบทาน และประเมินผลทางด้านงบประมาณการเงินและบัญชี ตลอดจนการปฏิบัติงานอื่นๆ ว่าได้มีการดำเนินการเป็นไปตามนโยบาย แผนงานและระเบียบวิธีปฏิบัติงานอย่างถูกต้องครบถ้วน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้จ่ายเงินว่าถูกต้องตามระเบียบหรือไม่เท่านั้น แต่จะต้องวิเคราะห์การใช้จ่ายเงิน และจะต้องป้องกันการกระทำที่มีข้อขัดแย้ง โดยการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายในจะต้องดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในต้องทำหน้าที่เชิงรุก เปลี่ยนบทบาทให้เป็นงานสร้างสรรค์ เพื่อให้งานของรัฐก้าวหน้าไปสู่ประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบภายในเป็นระบบการควบคุมทางการบริหารที่ทำหน้าที่วัดและประเมินความสำเร็จของการปฏิบัติงาน โดยทำหน้าที่ควบคุมให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ และคอยดูแลผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นไม่ให้หลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานเป็นไปตามที่องค์กรกำหนดขึ้น ในการปฏิบัติงานหากผู้บริหารไม่สามารถควบคุม ตรวจสอบได้อย่างใกล้ชิด ก็อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานหลีกเลี่ยงหรือละเว้นการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ฉะนั้น ผู้ที่เข้ามามีส่วนช่วยผู้บริหารคือ ผู้ตรวจสอบภายในซึ่งเข้ามามีบทบาทในการสอบทาน ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานต่างๆ ในการที่จะรายงานผลการตรวจสอบแก่ผู้บริหาร เพื่อผู้บริหารจะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาช่วยในการตัดสินใจและวางแผนการบริหารให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังโดยประเด็นที่สำคัญในการตรวจสอบแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1. ด้านการตรวจสอบทางการเงิน 2. ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน 3. ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด 4. ด้านการตรวจสอบการบริหาร 5. ด้านการตรวจสอบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6. ด้านการตรวจสอบพิเศษ โดยสามารถวางแผนการตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน และนำผลที่ได้จากการตรวจสอบมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานที่ผ่านมา เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

หน่วยงานต่าง ๆ และผู้บริหารสามารถนำผลที่ได้จากวิเคราะห์สภาพงานตรวจสอบภายในไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานได้

2. คำถามที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการตรวจสอบภายใน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามข้อกำหนด ด้านการดำเนินงาน ด้านการบริหาร ด้านระบบสารสนเทศ ด้านการตรวจสอบพิเศษ เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำแนกตามงาน ทั้ง 6 ด้านและตามปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 - 2558

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้ามุ่งศึกษาวิเคราะห์สภาพของงานตรวจสอบภายใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตรวจสอบทางการเงิน ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบการบริหาร ด้านระบบสารสนเทศและด้านการตรวจสอบพิเศษ

2. แหล่งข้อมูล รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2558

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการตรวจสอบภายใน จำแนกเป็น 6 ด้าน คือ

1. การตรวจสอบทางการเงิน
2. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด
3. การตรวจสอบการดำเนินงาน
4. การตรวจสอบการบริหาร
5. การตรวจสอบระบบสารสนเทศ
6. การตรวจสอบพิเศษ

5. ข้อจำกัดของการวิจัย

ภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยด้านระยะเวลาของการทำวิจัย และขนาดของงบประมาณผู้วิจัยจำเป็นที่ต้องบริหารงานวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ได้ความรู้ ความจริงที่มีคุณค่าในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดวรรณกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและในการนำไปปฏิบัติต่อไป

6. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบภายใน หมายถึง การให้คำเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้มหาวิทยาลัยของรัฐบรรลุเป้าหมายด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยงการควบคุมและการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ

กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน ลงมือปฏิบัติตามแผนงานและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอผู้บริหาร ตลอดจนติดตามผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในรายงานผลการตรวจสอบ

ผู้ตรวจสอบภายใน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ตรวจสอบภายในหรือที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่ปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

หน่วยรับตรวจ หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของส่วนราชการ

การตรวจสอบทางการเงิน หมายถึง การตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่างๆ ทางการเงิน การบัญชี และรายงานทางการเงิน โดยครอบคลุมถึงการดูแลป้องกันทรัพย์สินและประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของระบบงานต่างๆ

การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ของส่วนราชการให้เป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบการดำเนินงาน หมายถึง การตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน งาน และโครงการต่างๆ ของส่วนราชการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

การตรวจสอบการบริหาร หมายถึง เป็นการตรวจสอบการบริหารด้านต่างๆ ของส่วนราชการว่ามีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน รวมทั้งการบริหารงานด้านต่างๆ รวมทั้งการบริหารงานด้านต่างๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจของส่วนราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารและหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ หมายถึง เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของระบบงานและข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ รวมทั้งระบบการเข้าถึงข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การตรวจสอบประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบภายในเกือบทุกงานที่นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงานไม่ว่าเป็นการตรวจสอบทางการเงิน การตรวจสอบการดำเนินงาน หรือการตรวจสอบการบริหาร ผู้ตรวจสอบภายในจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในระบบงานสารสนเทศนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพการตรวจสอบประเภทนี้อาจจ้างผู้ตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญคอมพิวเตอร์โดยตรงมาดำเนินการตรวจสอบ เนื่องจากเป็นงานเทคนิคเฉพาะ ผู้ตรวจสอบภายในอาจมีความรู้ ความชำนาญไม่เพียงพอ และต้องใช้เวลาานพอสมควรที่จะเรียนรู้ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่งานขององค์กรได้ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการตรวจสอบระบบงานสารสนเทศก็เพื่อให้ทราบถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลและความปลอดภัยของระบบการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

การตรวจสอบพิเศษ หมายถึง การตรวจสอบในกรณีที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายบริหาร หรือกรณีมีการกระทำส่อไปในทางทุจริต ผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริตหรือประพฤตินิยมเกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาดำเนินการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อไป

แผนการตรวจสอบ หมายถึง การนำกรอบหรือแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงของส่วนราชการ รวมถึงระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ในแต่ละกิจกรรมหรือหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ มาจัดทำวางแผนการตรวจสอบ

การรายงานผลการตรวจสอบ หมายถึง การรายงานผลการตรวจสอบไปยังหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารและหน่วยรับตรวจถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีการปฏิบัติงาน รวมทั้งผลการตรวจสอบ ประเด็นความเสี่ยงที่สำคัญ การควบคุมและกระบวนการกำกับดูแลที่ดีของหน่วยรับตรวจว่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

คุณภาพงานตรวจสอบภายใน หมายถึง ระบบโครงสร้างขององค์กร ความรับผิดชอบ วิธีการกระบวนการและทรัพยากรที่ดำเนินการจนผลิตภัณท์ที่ได้คุณภาพ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยสามารถนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพงานตรวจสอบภายในไปปรับใช้ในการบริหารงาน ปรับปรุงแก้ไข และปฏิบัติงานได้ถูกต้อง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้จะประกอบไปด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการตรวจสอบภายใน
2. ความสำคัญของการตรวจสอบภายใน
3. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการตรวจสอบภายใน
4. ประเภทของการตรวจสอบภายใน
5. มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน
6. จริยธรรมของการตรวจสอบภายใน
7. ประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายใน
8. สภาพงานตรวจสอบภายใน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการตรวจสอบภายใน

มีผู้ให้คำจำกัดความของการตรวจสอบภายในไว้หลายความหมาย ดังนี้

กรมบัญชีกลาง (2551:1) ให้ความหมายของการตรวจสอบภายในคือ กิจกรรมการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานของส่วนราชการให้ดีขึ้น การตรวจสอบภายในจะช่วยให้ส่วนราชการบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ

สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (2552:1) ให้ความหมายของการตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) คือ การให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษา อย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล อย่างเป็นระบบ และเป็นระเบียบประมวลจรรยาบรรณจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเหมาะสม ต่อวิชาชีพการตรวจสอบภายใน ซึ่งได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ความเชื่อมั่นอย่างเที่ยงธรรม ในการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล ประมวลจรรยาบรรณ ครอบคลุมคำจำกัดความของการตรวจสอบภายใน โดยผนวกสาระสำคัญอีกสองประการคือ

1. หลักการ (Principles) ที่เกี่ยวกับวิชาชีพและการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

2. หลักปฏิบัติ (Rules of Conduct) คือสิ่งที่ผู้ตรวจสอบภายในพึงประพฤติปฏิบัติ หลักปฏิบัติเป็นสิ่งที่ช่วยในการตีความและประยุกต์หลักการไปใช้จริง และพึงใช้เป็นแนวทางในการประพฤติตนอย่างมีจรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบภายใน

สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งสหรัฐอเมริกา (Institute of Internal Auditors) ได้ให้คำจำกัดความการตรวจสอบภายในไว้ว่า การตรวจสอบภายใน คือ การประเมินการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ ภายในองค์กรอย่างมีอิสระเพื่อให้บริการแก่ฝ่ายบริหาร

คนทั่วไปมักเข้าใจว่า ผู้ตรวจสอบภายในทำงานจำกัดอยู่เฉพาะการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและบัญชีเท่านั้น แต่ความจริงแล้วการตรวจสอบภายในมีความหมายและขอบเขตการปฏิบัติงานอย่างกว้างขวาง คือ การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมการให้หลักประกันอย่างเที่ยงธรรมและให้คำปรึกษาอย่างเป็นอิสระจึงจัดให้มีการเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น การตรวจสอบภายในช่วยให้มีการเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางเป้าหมายเอาไว้ และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในจึงมีขอบเขตของการทำงานที่จะต้องครอบคลุมทุกหน้าที่ที่รับผิดชอบของผู้บริหาร (กรมบัญชีกลาง กลุ่มงานมาตรฐานด้านการตรวจสอบภายใน 2547 :7-11)

การตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) คือการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษา อย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรการตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ โดยผู้ตรวจสอบภายในขององค์กรจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่วิเคราะห์เสนอแนะการตรวจสอบและให้คำปรึกษาจากกระบวนการตรวจสอบภายในนั้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2548 : 14)

จากคำจำกัดความดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แล้วเห็นว่า การตรวจสอบภายในเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งผู้บริหารและหน่วยงานต่างๆ สามารถนำมาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

ความสำคัญของการตรวจสอบภายใน

ความสำคัญของการตรวจสอบภายในเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยการเสนอรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมเพิ่มมูลค่าขององค์กร เพื่อให้องค์กรได้รับผลตอบแทนระยะยาวสูงสุด และได้รับการพัฒนาให้มีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคงยั่งยืน การตรวจสอบภายในมีส่วนผลักดันความสำเร็จดังกล่าว ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency) ป้องกันการประพฤติมิชอบหรือการทุจริต และเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจนทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์

2. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility) ทำให้องค์กรได้ข้อมูลหรือรายงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบและเป็นพื้นฐานของหลักความโปร่งใส (Transparency) และความสามารถตรวจสอบได้ (Audit ability)

3. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance) ขององค์กรเนื่องจากการตรวจสอบภายในเป็นการประเมิน วิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลทางด้านในการปฏิบัติงานจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ช่วยปรับปรุงระบบงานให้สะดวก รัดกุมลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตลอดเวลาช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่าย เป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในการประสานและลดปัญหาความไม่เข้าใจในนโยบาย

4. เป็นมาตรการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (Check and Balance) ส่งเสริมให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

5. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signals) ของการประพฤติน่าไม่ชอบหรือการทุจริตในองค์กร จึงลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงาน

ปัจจัยที่ทำให้การตรวจสอบมีความสำคัญยิ่งขึ้นเนื่องจากองค์กรมีการเพิ่มกิจกรรม หากพิจารณาองค์กรโดยทั่วไป จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แล้วมีความโน้มเอียงที่จะขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ แม้แต่องค์กรที่ตั้งขึ้นเพียงเพื่อสนองความต้องการระยะสั้นเมื่อหมดความจำเป็นแล้วก็ยังไม่เลิกล้มไป โดยพยายามกำหนดวัตถุประสงค์ใหม่ขึ้นมาและพยายามขยายกิจกรรมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น งานตรวจสอบภายในจึงมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือให้กับผู้บริหารในการวางแผนการบริหารงานได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการตรวจสอบภายใน

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน คือ การปฏิบัติงานโดยอิสระปราศจากการแทรกแซงในการทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร ด้วยการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ประเมิน ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานทุกระดับขององค์กรสามารถปฏิบัติหน้าที่และดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการดำเนินงานตรวจสอบภายในจะอยู่ในรูปแบบของรายงานผลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารรวมถึงการสนับสนุนให้มีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพภายใต้ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

ขอบเขตของงานตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย

1. การสอบทานความเชื่อถือได้และความสมบูรณ์ของสารสนเทศ ด้านการบัญชี การเงินและการดำเนินงาน

2. การสอบทานให้เกิดความมั่นใจว่าระบบที่ใช้เป็นไปตามนโยบาย แผน และวิธีปฏิบัติงานที่องค์กรกำหนดไว้ และควรแสดงผลกระทบสำคัญที่เกิดขึ้น

3. การสอบทานวิธีการป้องกันดูแลทรัพย์สินว่าเหมาะสม และสามารถพิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินเหล่านั้นได้

4. การประเมินการใช้ทรัพยากรว่าเป็นไปโดยความประหยัดและมีประสิทธิภาพ

5. การสอบทานการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมถึงความคืบหน้าตามแผนงานที่กำหนดไว้

6. การสอบทานและประเมินผลความเหมาะสมและความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในองค์กร

พิไล เปี่ยมพงศ์สานต์และคนอื่นๆ (2541:1) กล่าวว่า การตรวจสอบภายในมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยปฏิบัติงานในองค์กรให้ทำงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพได้ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมขอบเขตการตรวจสอบภายในรวมถึงการทดสอบประเมินความเพียงพอและควมมีประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในขององค์กร และคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ารูปแบบมาตรฐานของบทบาทการตรวจสอบภายใน ไม่มีแบบที่แน่นอนงานตรวจสอบต้องดำเนินการภายใต้แนวนโยบายของผู้บริหารและคณะกรรมการ โดยควรตราข้อบังคับว่าด้วยการตรวจสอบภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายตรวจสอบภายในอย่างเป็นทางการ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหาร ซึ่งความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายใน คือ การให้บริการต่อองค์กรโดยการสอบทานระบบการควบคุมภายในขององค์กรอย่างเป็นอิสระ มีวัตถุประสงค์ในการให้ความมั่นใจต่อผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อคณะกรรมการตรวจสอบหรือคณะกรรมการบริหารขององค์กร ว่าองค์กรมีการควบคุมภายในอย่างเพียงพอที่จะบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ควบคุมได้ และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน “มาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานตามแนววิชาชีพการตรวจสอบภายใน” และกรอบแห่ง “จรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบภายใน” ซึ่งสถาบันผู้ตรวจสอบภายในได้บัญญัติไว้ รวมถึงการประสานกิจกรรมการตรวจสอบภายในกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบและวัตถุประสงค์ขององค์กรมากที่สุด

ประเภทของการตรวจสอบภายใน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2548:15) ได้กล่าวถึงประเภทของการตรวจสอบภายในว่า เนื่องจากองค์กรแต่ละองค์กรมีลักษณะการประกอบหรือมีธุรกรรมดำเนินการที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน ทำให้ผู้ตรวจสอบภายในต้องปรับวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบให้เหมาะสมเพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมต่างๆ ทุกกิจกรรมในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การจัดซื้อ การให้บริหาร การบัญชีการเงิน การบริหารงานบุคคล ฯลฯ ได้รับการตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการบริหารงานการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายใน ความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินและการบัญชี การควบคุมและการใช้ทรัพยากร การปฏิบัติตามนโยบาย ระเบียบ คำสั่ง เพื่อที่จะจัดทำรายงาน รวบรวมข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนำเสนอต่อฝ่ายบริหารเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการใช้ในการบริหารจัดการต่อไป

ซึ่งลักษณะการดำเนินงานของแต่ละองค์กรที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน ทำให้จำเป็นต้องใช้วิธีปฏิบัติการตรวจสอบให้เหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่างานตรวจสอบภายในครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ในองค์กร

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการบริหารงาน ระบบการควบคุมภายใน ความถูกต้อง เชื่อถือได้ของข้อมูลทางบัญชีและการเงิน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากร การปฏิบัติตามระเบียบคำสั่ง การประเมินประสิทธิผลประสิทธิภาพและความประหยัดในการจัดการและการบริหารงานของผู้บริหารในองค์กร จากนั้นจึงรวบรวมข้อบกพร่องต่างๆ ทำรายงานเสนอแนะฝ่ายบริหาร เพื่อพิจารณาสั่งการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการตรวจสอบแต่ละระบบงาน หรือแต่ละกิจกรรม จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดวิธีการตรวจสอบ และสามารถแยกประเภทของการตรวจสอบภายในที่ใช้กันโดยทั่วไปเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Auditing)
2. การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing)
3. การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing)
4. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Auditing)
5. การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ (Information System Auditing)
6. การตรวจสอบพิเศษ (Special Auditing)

1. การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Auditing) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่างๆ ทางการเงิน การบัญชีและรายงานทางการเงินโดยครอบคลุมถึงการดูแลป้องกันทรัพย์สินและประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของระบบงานต่างๆ ว่ามีเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่บันทึกในบัญชี รายงาน ทะเบียน และเอกสารต่างๆ ถูกต้อง และสามารถสอบทานได้หรือเพียงพอที่จะป้องกันการรั่วไหล สูญหายของทรัพย์สินต่างๆ ได้

2. การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing) เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน งานและโครงการขององค์กร ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือหลักการที่กำหนดการตรวจสอบเน้นถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและความคุ้มค่า โดยต้องมีผลผลิตและผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย ซึ่งวัดจากตัวชี้วัดที่เหมาะสม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเพียงพอความมีประสิทธิภาพของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในองค์กรประกอบด้วย

2.1 ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ มีการจัดระบบงานให้มั่นใจได้ว่ามีการใช้ทรัพยากรสำหรับแต่ละกิจกรรมสามารถเพิ่มผลผลิตและต้นทุนอันมีผลทำให้องค์กรได้รับผลประโยชน์อย่างคุ้มค่า

2.2 ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ มีการจัดระบบงานและวิธีปฏิบัติงานซึ่งทำให้เกิดผลที่เกิดจากการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

2.3 ความคุ้มค่า (Economy) คือ มีการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่สุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย ซึ่งส่งผลให้องค์กรสามารถประหยัดต้นทุนหรือลดการใช้ทรัพยากรต่ำกว่าที่กำหนดไว้ โดยยังได้รับผลผลิตตามเป้าหมาย

3. การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing) เป็นการตรวจสอบการบริหารงานด้านต่างๆ ขององค์กร ว่ามีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การประเมินผลเกี่ยวกับงบประมาณ

การเงิน การพัสดุหรือทรัพย์สิน รวมทั้งการบริหารงานด้านต่างๆ ว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจขององค์กร รวมทั้งเป็นไปตามหลักการบริหารงานและหลักการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และความโปร่งใส

4. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Auditing) เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานต่างๆ ขององค์กรว่าเป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องที่กำหนดทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร

5. การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ (Information System Auditing) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของระบบงานและข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ รวมทั้งระบบการปรับปรุงแก้ไขและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลการตรวจสอบประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานตรวจสอบภายในเกือบทุกงานที่นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงานไม่ว่าเป็นการตรวจสอบทางการเงินการตรวจสอบการดำเนินงานหรือการตรวจสอบการบริหารผู้ตรวจสอบภายในจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในระบบงานสารสนเทศนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตรวจสอบประเภทนี้อาจจ้างผู้ตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์โดยตรงมาดำเนินการตรวจสอบ เนื่องจากเป็นงานเทคนิคเฉพาะ ผู้ตรวจสอบภายในอาจมีความรู้ ความชำนาญไม่เพียงพอและต้องใช้เวลานานพอสมควรที่จะเรียนรู้ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่งานขององค์กรได้วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดของการตรวจสอบระบบงานสารสนเทศก็เพื่อให้ทราบถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลและความปลอดภัยของระบบประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

6. การตรวจสอบพิเศษ (Special Auditing) หมายถึง การตรวจสอบภายในกรณีที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายบริหารหรือกรณีที่มีการทุจริตหรือการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริตผิดกฎหมายหรือกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริตหรือประพฤติชอบเกิดขึ้นซึ่งผู้ตรวจสอบภายในจะดำเนินการตรวจสอบเพื่อค้นหาสาเหตุข้อเท็จจริงผลเสียหายหรือผู้รับผิดชอบพร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการป้องกัน

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น จึงสรุปได้ว่าประเภทของการตรวจสอบภายใน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน การตรวจสอบแต่ละระบบงานมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของการบริหารงานรวมทั้งการตรวจสอบประสิทธิภาพของการบริหารงานด้านต่างๆ เช่น การวางแผนการบริหารงบประมาณ การกำกับดูแลและการสอบทาน โดยมีการทำรายงานเสนอฝ่ายบริหาร เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงระบบงานต่อไป

มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายในนับเป็นวิชาชีพสาขาหนึ่งที่มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยมีมาตรฐานสากลที่กำหนดโดยสถาบันวิชาชีพ เรียกว่า สถาบันผู้ตรวจสอบภายใน (The Institute of Internal Auditors ; IIA) ทำหน้าที่กำกับดูแลการตรวจสอบภายในประเทศระหว่างประเทศสำนักงานใหญ่ตั้งที่รัฐฟลอริดาประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีสมาชิกรวม (Charter) จากประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยทั้งนี้ในภาคราชการไทยกระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลางซึ่งเป็นหน่วยงานกลางด้านการตรวจสอบภายในได้กำหนดมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรม เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในภาคราชการถือปฏิบัติ มาตรฐานการตรวจสอบ

ภายในเป็นการกำหนดข้อปฏิบัติหลักๆ ของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ประกอบด้วยมาตรฐานด้านคุณสมบัติและมาตรฐานการปฏิบัติงานซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณสมบัติ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดถึงวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของงานตรวจ

หน่วยงานตรวจสอบภายในควรกำหนดวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของงานตรวจสอบภายในอย่างเป็นทางการไว้ในกฎบัตรการตรวจสอบภายใน โดยให้สอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในระเบียบมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ เพื่อใช้เป็นกรอบอ้างอิงและเป็นแนวทางปฏิบัติงานที่สำคัญของงานตรวจสอบภายใน โดยจะต้องเผยแพร่กฎบัตรดังกล่าวให้ทราบทั่วกันในส่วนราชการ ดังนี้

1.1.1 การกำหนดลักษณะของงานบริหารตรวจสอบภายในด้านการให้หลักประกันส่วนราชการไว้ในกฎบัตร

1.1.2 ควรกำหนดลักษณะของงานบริการตรวจสอบภายในด้านการให้คำปรึกษาไว้ในกฎบัตร

1.2 การกำหนดถึงความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม

การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในควรมีความเป็นอิสระและผู้ตรวจสอบภายในควรปฏิบัติหน้าที่ความความเที่ยงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตและมีจริยธรรม(กรมบัญชีกลาง : 2545:12)

1.2.1 ความเป็นอิสระ หัวหน้างานตรวจสอบภายในควรรายงานตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสามารถดำเนินไปได้อย่างเต็มที่ตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในควรปราศจากการแทรกแซงทั้งในเรื่องการกำหนดขอบเขตการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตรวจสอบและการรายงานผลการตรวจสอบ

1.2.2 ความเที่ยงธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในต้องเป็นผู้ที่มีความเที่ยงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตและมีจริยธรรม มีทัศนคติที่ไม่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่งและต้องหลีกเลี่ยงภาวะการฉกฉวยผลประโยชน์

1.2.3 ข้อจำกัดของความเป็นอิสระหรือความเที่ยงธรรม ในกรณีที่มีเหตุหรือข้อจำกัดที่จะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นอิสระหรือเที่ยงธรรมผู้ตรวจสอบภายในควรเปิดเผยถึงสาเหตุหรือข้อจำกัดดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การเปิดเผยขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อจำกัดในแต่ละกรณีไป เช่น

1.2.4 ผู้ตรวจสอบภายในไม่ควรประเมินงานที่ตนเคยมีหน้าที่รับผิดชอบมาก่อนเพราะอาจทำให้ผู้ตรวจสอบภายในสูญเสียความเที่ยงธรรมได้

1.2.5 การให้หลักประกันในงานที่หัวหน้างานตรวจสอบภายในมีหน้าที่รับผิดชอบนั้น ควรให้มีการสอดส่องดูแลจากหน่วยงานอื่นภายในส่วนราชการที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตรวจสอบภายในด้วยอีกชั้นหนึ่ง

1.2.6 ผู้ตรวจสอบภายในควรบริการให้คำปรึกษาในงานที่ตนเคยมีหน้าที่รับผิดชอบมาก่อนด้วยความเที่ยงธรรม

1.2.7 ในกรณีที่มีเหตุหรือข้อจำกัดในอันที่จะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในไม่สามารถบริการให้คำปรึกษาได้อย่างอิสระหรือเที่ยงธรรม ผู้ตรวจสอบภายในควรเปิดเผยข้อจำกัดดังกล่าวให้กับผู้มอบหมายงานหรือผู้ที่รับบริการทราบก่อนที่จะรับงานนั้น

1.3 การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ด้วยความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบ

ผู้ตรวจสอบภายในควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบเพียงพอประกอบวิชาชีพ(กรมบัญชีกลาง2545:13)

1.3.1 ความเชี่ยวชาญ ผู้ตรวจสอบภายในควรมีความรู้ ทักษะและความสามารถอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบและควรสะสมความรู้ ทักษะและความสามารถอื่นๆจากการปฏิบัติงานตรวจสอบ ดังนี้

1) หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในควรให้คำแนะนำและความช่วยเหลือแก่ทีมงาน หากทีมงานขาดความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

2) ผู้ตรวจสอบภายในควรเป็นผู้ที่มีความรู้และใช้วิจารณญาณในการสังเกตและสงสัยเพียงพอประกอบวิชาชีพที่จะสามารถบ่งชี้ร่องรอยการทุจริต แต่ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเทียบเท่าผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสืบหาหรือสอบสวนการทุจริตโดยตรง

3) หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในไม่ควรรับงานการให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำและควรช่วยเหลือใดๆ หากทีมงานขาดความรู้ ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติงานในเรื่องนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างทั้งหมดหรือบางส่วน

1.3.2 ความระมัดระวังรอบคอบ ผู้ตรวจสอบภายในควรมีความระมัดระวังรอบคอบและมีทักษะอย่างเหมาะสมในอันที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือในการให้บริการด้านการให้หลักประกันผู้ตรวจสอบภายในควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ขยายขอบเขตงาน ในกรณีเห็นว่าจำเป็นเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2) ความซับซ้อนของงานผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การควบคุมและการกำกับดูแล

3) ความเพียงพอและประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแล

4) โอกาสหรือความจำเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดความผิดพลาดที่สำคัญความผิดปกติหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

5) ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการให้หลักประกันเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6) เนื่องจากการบริการให้หลักประกันเพียงพอประกอบวิชาชีพแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะสามารถบ่งชี้ถึงความเสี่ยงที่สำคัญๆ ได้ทั้งหมดผู้ตรวจสอบภายในจึงควรให้ความสนใจกับความเสี่ยงสำคัญต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์การปฏิบัติงาน และทรัพยากรของหน่วยงานอยู่ตลอดเวลา

7) ในการบริหารให้คำปรึกษา ผู้ตรวจสอบภายในควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ได้แก่ ความต้องการและความคาดหวังของผู้มอบหมายงานหรือผู้รับบริการรวมทั้งลักษณะของเรื่องที่จะให้คำปรึกษา เวลา และการรายงานผล รวมทั้ง ความซับซ้อนและขอบเขตของงานเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการให้คำปรึกษาเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.3 การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ผู้ตรวจสอบภายในควรหมั่นศึกษาหาความรู้ ทักษะและความสามารถอื่นๆ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาด้วยการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

1.4 การสร้างหลักประกันคุณภาพและการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในควรปรับปรุงและรักษาระดับคุณภาพของงานตรวจสอบภายในโดยมีการปรับปรุงงานตรวจสอบภายในให้ครอบคลุมทุกๆ ด้านและติดตามดูแลประสิทธิภาพของงานอย่างต่อเนื่อง การจัดทำให้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องนอกจากจะช่วยให้งานตรวจสอบภายในสามารถสร้างคุณค่าเพิ่มและปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ดีขึ้นแล้ว ยังจะเป็นหลักประกันถึงการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในด้วยทั้งนี้อาจดำเนินการดังนี้ (กรมบัญชีกลาง 2545:15)

1.4.1 การประเมินการประกันคุณภาพ ควรได้มีการกำกับดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการประกันคุณภาพซึ่งประกอบด้วย การประเมินผลทั้งจากภายในและภายนอกส่วนราชการ ดังนี้

1) การประเมินผลจากภายใน การประเมินผลจากภายในควรประกอบด้วย การกำกับดูแลการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาภายในหน่วยงานตรวจสอบภายใน ซึ่งควรกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและนโยบายของหน่วยงานรวมทั้งแผนการตรวจสอบ และการประเมินตนเองหรือประเมินโดยคณะทำงานหรือบุคคลที่อยู่ในส่วนราชการเดียวกัน ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในและมาตรฐานการตรวจสอบภายใน

2) การประเมินผลจากภายนอก เป็นการประเมินผลจากผู้ที่ความรู้และเป็นอิสระจากภายนอก ไม่มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องทางผลประโยชน์จากส่วนราชการและการประเมินจากภายนอกควรจัดทำขึ้นอย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และจะต้องรายงานอย่างเป็นทางการว่าการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายในหรือไม่อย่างไร รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขที่เหมาะสมด้วย

1.4.2 รายงานผลการประเมินการประกันคุณภาพ หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในควรรายงานผลการประเมินจากภายนอกให้หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการตรวจสอบภาคราชการทราบ

1.4.3 การรายงาน “การดำเนินการตามมาตรฐาน” ผู้ตรวจสอบภายในจะรายงานผลการดำเนินงานของตนว่า “ได้ดำเนินการตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ” ก็ต่อเมื่อผลการประเมิน กระบวนการประกันคุณภาพระบุว่า การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสอดคล้องถูกต้องตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในแล้วเท่านั้น

1.4.4 กรณีเปิดเผยการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานในกรณีที่ผู้ตรวจสอบภายในไม่สามารถปฏิบัติงานตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานและมีผลกระทบต่องานตรวจสอบภายในโดยรวมผู้ตรวจสอบภายในควรแสดงข้อเท็จจริงให้หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการตรวจสอบภาคราชการทราบ

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 การบริหารงานตรวจสอบภายใน

หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในควรบริหารงานตรวจสอบภายในให้เกิดสัมฤทธิ์ผลมีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานตรวจสอบภายในสามารถสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับองค์กร

2.2 ลักษณะของงานตรวจสอบภายใน

งานตรวจสอบภายใน คือ การประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ และปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยง โดยการควบคุมและการกำกับดูแล

2.3 การวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

ผู้ตรวจสอบภายในควรจัดทำแผนการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายทั้งในด้านการให้หลักประกันและการให้คำปรึกษา โดยควรคำนึงถึง

- วัตถุประสงค์ของงานและวิธีการดำเนินงานตรวจสอบภายใน อันจะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุผล
- ความเสี่ยงที่สำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จและความเสี่ยงที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- ความเพียงพอและความมีประสิทธิภาพของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงและระบบการควบคุมเมื่อเปรียบเทียบกับกรอบการปฏิบัติงาน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
- โอกาสในการปรับปรุงกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงและระบบการควบคุมภายในให้ดีขึ้น

2.4 การปฏิบัติงานตรวจสอบ

ผู้ตรวจสอบภายในควรรวบรวม วิเคราะห์ ประเมิน และบันทึกข้อมูลให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์และหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในควรควบคุมการปฏิบัติงานที่ได้มอบหมายอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการปฏิบัติงานจะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในด้วย

2.5 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

ผู้ตรวจสอบภายในควรรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างทันกาล โดยรายงานดังกล่าวประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบเขต การสรุปผลการตรวจสอบ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน เที่ยงธรรม รัดกุมสร้างสรรค์และรวดเร็วรวมทั้งควรเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมได้รับทราบ

2.6 การติดตาม

หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในควรกำหนดระบบการติดตามผลว่าได้มีการนำข้อเสนอแนะในรายงานผลการปฏิบัติงานไปสู่การปฏิบัติ

2.7 การยอมรับสภาพความเสี่ยง

หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในควรรำเรื่องความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือกับผู้บริหาร

ปัจจุบันการตรวจสอบภายในมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการควบคุมทางการบริหาร เพื่อให้การปฏิบัติงานต่างๆ ในองค์กรเป็นไปตามนโยบายและแผนที่กำหนดไว้ การตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. นโยบายขององค์กร และทัศนคติของฝ่ายบริหารในเชิงสนับสนุนการตรวจสอบทั้งนี้ เพราะฝ่ายบริหารจำเป็นต้องให้ความอิสระแก่ผู้ตรวจสอบภายในอย่างเต็มที่ในการตรวจสอบการรายงานข้อเท็จจริงและการเสนอแนะ โดยผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องอาศัยอำนาจสั่งการจากฝ่ายบริหารในการเปลี่ยนแปลงต่างๆ
2. จริยธรรมและปรัชญาการตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดให้ผู้ตรวจสอบสามารถปฏิบัติงานได้ในขอบเขตที่น่าเชื่อถือ เพื่อความเป็นธรรมในการเสนอความเห็น
3. ความเข้าใจในหลักการตรวจสอบภายในของหน่วยงานที่ได้รับการตรวจสอบซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความร่วมมือและสนับสนุนในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้รับการตรวจสอบตระหนักว่าการตรวจสอบภายในเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์กรที่จะช่วยให้การควบคุมภายในเป็นไปอย่างรัดกุมยิ่งขึ้น

ประวิตร นิลสุวรรณกุล (2534 : 81) กล่าวว่าในการบริหารองค์กรใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะต้องมีบุคลากรเป็นผู้ปฏิบัติ และต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เพื่อสนับสนุนต่อการปฏิบัติงาน สิ่งจำเป็นสำหรับการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ คือความสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงในสถานการณ์ส่วนใหญ่ความร่วมมือจากผู้ถูกตรวจสอบเป็นเรื่องที่ยากที่จะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ตรวจสอบขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารชั้นสูง ซึ่งจะทำให้งานของเขาไม่อาจทำได้สำเร็จในที่สุด การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารอาจเกิดขึ้นได้หลายๆ ทาง ชั้นแรก คือ การจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอในการปฏิบัติงานอย่างไรก็ตามการสนับสนุนของฝ่ายบริหารมีความหมายมากกว่าการได้รับอนุมัติเงินงบประมาณการตรวจสอบภายในแต่ยังหมายรวมถึงการแจ้งให้ผู้ถูกตรวจสอบทราบว่าการตรวจสอบภายในได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพย่อมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องมีความรู้ ความสามารถพื้นฐานการตรวจสอบภายในงานจะสัมฤทธิ์ผลด้วยดีได้ยากหากขาดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมายความรู้ความสามารถดังกล่าวย่อมหมายถึงความรวมถึงคุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและจะต้องมีคุณสมบัติส่วนตัวที่จำเป็นและเหมาะสม ดังนี้

1.1 มีความเชี่ยวชาญในหลักวิชาพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เช่น การบัญชี เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรและเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 มีความรู้ ความชำนาญในการปรับใช้มาตรฐานการตรวจสอบภายในและเทคนิคการตรวจสอบต่างๆ ที่จะเป็นการตรวจสอบภายใน

1.3 มีความรอบรู้เข้าใจในหลักการบริหารเทคนิคการบริหารงานสมัยใหม่การวางแผนการจัดทำและการบริหารงบประมาณ

1.4 มีความสามารถในการสื่อสาร การทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ การวิเคราะห์การประเมินผล และการเขียนรายงาน

1.5 มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงาน

1.6 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี วางตัวเป็นกลางรู้จักกาลเทศะยึดมั่นในอุดมการณ์หลักการที่ถูกต้องกล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้วิเคราะห์และประเมินจากการตรวจสอบ

1.7 มีความอดทน หนักแน่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

1.8 มีปฏิภาณ ไหวพริบ มีความสามารถที่จะวินิจฉัยและตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม

1.9 เป็นผู้มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล ติดตามวิวัฒนาการที่ทันสมัยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมองปัญหาด้วยสายตาเยี่ยงผู้บริหาร

จากแนวคิดมาตรฐานการตรวจสอบภายใน สรุปได้ว่า มาตรฐานการตรวจสอบภายในจะประกอบด้วย

- 1) มาตรฐานด้านคุณสมบัติในอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความอิสระและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ
- 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานในการวางแผนการตรวจสอบการปฏิบัติงานและการรายงานผลการปฏิบัติงาน การกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบภายในเพื่อให้การดำเนินงานด้านการตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานในองค์กร ให้มีความประหยัดและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จริยธรรมของการตรวจสอบภายใน

เพื่อเป็นการยกฐานะและศักดิ์ศรีของวิชาชีพตรวจสอบภายใน ให้ได้รับการยกย่องและยอมรับจากบุคคลทั่วไป รวมทั้งให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ตรวจสอบภายในควรยึดถือและดำรงไว้ซึ่งหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ความมีจุดยืนที่มั่นคง ในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์สุจริต และความรับผิดชอบ
2. การรักษาความลับ ในเรื่องของการเคารพต่อสิทธิแห่งข้อมูลที่ได้รับทราบ
3. ความเที่ยงธรรมในเรื่องของการไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างความสัมพันธ์ใดๆ ในอันที่จะทำให้มีผลกระทบต่อความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงาน
4. ความสามารถในหน้าที่ ในเรื่องของความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานที่ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เจริญ เจริญกุลวัลย์ (ม.ป.ป. : 18) กล่าวว่า จริยธรรม คือ เครื่องกำหนดความประพฤติของกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้ปฏิบัติภายในกรอบที่กำหนดไว้ อาชีพการตรวจสอบภายในก็เช่นเดียวกับวิชาชีพอิสระอื่นๆ ที่หมู่คณะได้สร้างจริยธรรมให้บุคคลที่อยู่ในกลุ่มของตนยึดเป็นแนวปฏิบัติกลุ่มผู้ตรวจสอบภายในแต่ละกลุ่มอาจ

กำหนดจริยธรรมภายในกลุ่มของตนขึ้นมาได้และกลุ่มผู้ตรวจสอบภายใน ตัวอย่างที่ควรนำมาศึกษาเป็นอย่าง มากก็คือ สมาคมผู้ตรวจสอบภายในของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในให้สมาชิก ของสมาคมของตนนำไปเป็นแนวประพฤติปฏิบัติด้วยดังต่อไปนี้ คือ

1. จะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และขยันขันแข็ง
2. จะต้องมีความจงรักภักดีต่อองค์กร โดยให้ความร่วมมือต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือที่ผิดกฎหมาย
3. พึงหลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ขัดกับส่วนได้เสียขององค์กรหรือที่อาจเป็นเหตุให้ ต้องละเลยจากจุดมุ่งหมายในการตรวจสอบ
4. จะต้องไม่รับของตอบแทนหรือของขวัญจากพนักงานหรือจากผู้ที่มาติดต่อกับองค์กรโดยไม่ได้รับความ เห็นชอบจากฝ่ายบริหารระดับสูง
5. จะต้องระวังในการใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการตรวจสอบและจะต้องไม่นำข้อมูลที่เป็นความลับของ องค์กรมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรได้
6. การแสดงข้อคิดเห็นจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยจะต้องมีหลักฐานจากข้อเท็จจริงอย่าง เพียงพอ รายงานของผู้ตรวจสอบภายในนั้นจะต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ รายงานของผู้ตรวจสอบ ภายในนั้นจะต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงที่หากละเว้นที่จะเปิดเผยแล้ว จะทำให้เป็นการบิดเบือนรายงานผลการ ตรวจสอบปฏิบัติการงานของหน่วยงานและปกปิดกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายด้วย
7. ต้องเป็นผู้ที่มีความพยายามในการปรับปรุงตนเองอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อให้เกิดความชำนาญและ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การกำหนดจริยธรรมให้ผู้ตรวจสอบภายในถือปฏิบัติก็เหมือนการสร้างเครื่องสนับสนุนให้เกิดมี มาตรฐานในวิชาชีพแขนงนี้ขึ้น ข้อกำหนดต่างๆ ที่ตราไว้ให้ปรากฏต่อสายตาของสาธารณชน จึงเป็นเสมือน เครื่องผูกมัดให้ผู้ตรวจสอบภายในประพฤติตนและยังหน้าที่ของตนด้วยความซื่อตรง ด้วยดุลพินิจที่สุจริต รอบคอบและเพียงพอพร้อมด้วยความกล้าหาญ

วัธนีย์ พรหมเชษฐ์และเกรียติศักดิ์ จีระเจียรนาถ (2523 : 29 – 32) กล่าวว่า

1. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องปฏิบัติอย่างซื่อสัตย์สุจริต มีจุดมุ่งหมายและขยันขันแข็งในการปฏิบัติ หน้าที่ที่รับผิดชอบ หมายความว่า การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในมักจะอยู่ภายใต้สภาวะการณ์ที่ล่อแหลม ต่อการวางตนให้เกิดความเที่ยงธรรม ดังนั้น หากผู้ตรวจสอบภายในขาดความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน แล้ว ก็จะทำให้ความเที่ยงธรรมหรือความเป็นอิสระได้รับการกระทบกระเทือนเป็นอย่างมากอันจะเป็นผล เสียหายต่อองค์กรและวิชาชีพอย่างยิ่ง การปฏิบัติงานอย่างมีจุดมุ่งหมายหรือมีเป้าหมายก็คือ กำหนดจุดยืน ของผู้ตรวจสอบภายในที่จะหันเหทิศทางหรือกำหนดแนวทางการตรวจสอบในแต่ละคราวอย่างมีหลักเกณฑ์ ซึ่ง เป็นการเพิ่มคุณค่าผลที่ได้จากการตรวจสอบและยังเป็นการยกระดับวิชาชีพให้มีศักดิ์ศรีได้อีกทางหนึ่งด้วย ความขยันขันแข็งในการปฏิบัติงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของการตรวจสอบเพราะผลการตรวจสอบหาก ได้รับเข้าไปอาจจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบ หรือการชักชวนนั้น อาจจะเป็น เหตุให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร

2. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องมีความภักดีต่อองค์กร โดยการให้ความร่วมมือแก่กิจกรรมขององค์กร และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหรือไม่เหมาะสมกับวิชาชีพ หมายความว่า ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องสำนึกในความรับผิดชอบที่มีต่อผู้ว่าจ้างหรือองค์กร นอกจากนี้ยังจะต้องปฏิบัติตน เพื่อให้การสนับสนุนกิจกรรมทุกอย่างขององค์กรที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้แต่ทั้งนี้อยู่ภายใต้สมมติฐานที่ว่าเป้าหมายขององค์กรจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย การที่ผู้ตรวจสอบภายในจะยึดถือจริยธรรมในข้อนี้มีไว้หมายถึงว่าจะต้องสนับสนุนกิจกรรมทุกอย่างขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่ต้องให้ข้อทักท้วงเมื่อกิจกรรมนั้นเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดของกฎหมาย เช่น เป้าหมายหลักขององค์กรต้องการกำไรจำนวนหนึ่งแต่พยายามกักตุนสินค้าแล้วขายเกินกว่าราคาที่ถูกกฎหมายควบคุม ในฐานะของผู้ตรวจสอบภายในจะต้องไม่สนับสนุนหรือให้ความเห็นในเชิงกระตุ้นให้เกิดการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย

3. ผู้ตรวจสอบภายในพึงหลีกเลี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ที่อาจจะมีข้อขัดแย้งในส่วนได้เสียกับองค์กรหรืออาจจะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในละเลยจากจุดมุ่งหมายในการตรวจสอบหรือละเลยจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ หมายความว่า ภายในองค์กรใดก็ตามมักจะมีกิจกรรมที่มีข้อขัดแย้งในส่วนได้เสียไม่น้อย อาจจะเป็นส่วนได้เสียระหว่างหน่วยงานหรือระหว่างบุคคลในระดับงานต่างๆ กัน และในหลายกรณีหากผู้ตรวจสอบภายในขาดความระมัดระวัง ขาดจุดยืนที่แน่นอนหรือขาดเป้าหมายในการตรวจสอบแล้วอาจจะกลายเป็นเครื่องมือของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยไม่รู้ตัว ซึ่งเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ตรวจสอบภายในละเลยหรือเบี่ยงเบนจากเป้าหมายในการตรวจสอบหรืออาจจะถึงกับละเลยจากหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ จึงเห็นว่าจริยธรรมข้อนี้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้ตรวจสอบภายในมีจุดยืนของตนเองอย่างมั่นคงสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

4. ผู้ตรวจสอบภายในต้องไม่รับผลตอบแทนของขวัญจากพนักงาน ลูกค้า หรือผู้ที่มาติดต่อกับองค์กร หากมิได้รับความยินยอมจากฝ่ายบริหารระดับสูง หมายความว่า โดยปกติแล้วผู้ตรวจสอบภายในจะต้องไม่รับอามิสสินจ้างตลอดจนของขวัญจากบุคคลใดหรือองค์กรใดอย่างเด็ดขาดเพราะอาจทำให้ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายในได้รับการกระทบกระเทือนและเป็นที่ครหาจากบุคคลทั่วไปอย่างง่าย ทั้งนี้เพราะความคิดของบุคคลทั่วไปจะต้องคิดว่าใครก็ตามที่หว่านพืชย่อมหวังผล อย่างไรก็ตามในบางโอกาสผู้ตรวจสอบภายในอาจจะได้รับการนิยมนิยมชมชอบจากผู้ที่ได้รับการตรวจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจสอบ จนกระทั่งเป็นเหตุให้นำของขวัญหรือผลตอบแทนมาให้ผู้ตรวจสอบภายในโดยเจตนาบริสุทธิ์ แต่การวัดเจตนาว่าส่วนไหนหรือครั้งใดเป็นเจตนาบริสุทธิ์หรือไม่เป็นสิ่งที่พิสูจน์ยากโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์ คือผู้ตรวจสอบภายในเป็นผู้ตัดสินแล้วย่อมจะเกิดความเอนเอียงได้ง่าย จึงกำหนดให้ฝ่ายบริหารระดับสูงเป็นผู้ตัดสินว่าคราวใดหรือกรณีใดที่ผู้ตรวจสอบภายในสามารถรับสินจ้างของขวัญจากบุคคลอื่นได้

5. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องมีความระมัดระวังการใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่ใช่ข้อมูลที่เป็นความลับ เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร หมายความว่า ในการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายในจะได้พบเห็นข้อมูลประเภทต่างๆ จากหน่วยงานต่างๆ ในองค์กรข้อมูลเหล่านี้บางส่วนก็ใช้เป็นประโยชน์ในการรวบรวมข้อเท็จจริงบางส่วนเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข การที่จะเลือกเอาข้อมูลใดมาใช้ในโอกาสใดย่อมอยู่ในดุลพินิจของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งต้องใช้ความ

ระมัดระวังเป็นอย่างมากเช่นกัน นอกจากจะระมัดระวังในการเลือกใช้ข้อมูลแล้วผู้ตรวจสอบภายในจะต้องไม่นำเอาข้อมูลนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนอย่างเด็ดขาดหรือนำข้อมูลนั้นไปทำลายหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร

6. ผู้ตรวจสอบภายในเมื่อจะแสดงข้อคิดเห็นจะต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อให้ได้หลักฐานจากข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ รายงานของผู้ตรวจสอบภายในต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงหากวันที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริงนี้ อาจจะเป็นการบิดเบือนรายงานผลการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานและเป็นการปกปิดกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย หมายความว่า หากผู้ตรวจสอบภายในจะเสนอรายงานหรือข้อเท็จจริงใดๆ ก็ตามจะต้องมีหลักฐานที่สนับสนุนข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เสนอไปนั้นอย่างเพียงพอ ในหลายกรณีหากผู้ตรวจสอบภายในในวันที่จะแสดงข้อเท็จจริงที่จะแสดงข้อเท็จจริงจะเป็นการปกปิดหรือบิดเบือนผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ จะทำให้ผู้อ่านรายงานเกิดความเข้าใจผิดเป็นอย่างมาก อันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเมื่อมีการสั่งการภายใต้รายงานที่ชักนำให้เข้าใจผิดนั้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นศัตรูให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ได้รับการตรวจสอบและผู้ตรวจสอบภายในต่อรายงานกิจกรรมที่อาจจะไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย

7. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องพยายามต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งในการปรับปรุงตนให้เกิดความชำนาญและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น หมายความว่าผู้ตรวจสอบภายในจะต้องขวนขวายหาความรู้ในแขนงต่างๆ ที่จะช่วยให้การตรวจสอบภายในเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะว่าความเจริญก้าวหน้าของวิชาการในแขนงต่างๆ ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วหากว่าผู้ตรวจสอบภายในไม่ตื่นตัวอยู่เสมอก็จะไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงมากและรวดเร็วเพียงใด ผู้ตรวจสอบภายในก็ต้องตื่นตัวมากขึ้นเท่านั้นเพื่อให้สามารถเพิ่มพูนประสิทธิภาพการตรวจสอบให้มีมาตรฐานที่สูงอยู่เสมอ

จะเห็นว่าจริยธรรมที่กล่าวถึงข้างต้นไม่ใช่บทบังคับที่กำหนดโทษไว้ แต่เป็นสิ่งเตือนผู้ตรวจสอบภายในให้ระลึกถึงสิ่งที่ควรกระทำอันเป็นการเพิ่มคุณค่าแก่ผู้ตรวจสอบภายในและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เกี่ยวข้องให้เกิดศรัทธาในวิชาชีพการตรวจสอบภายใน

ประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายใน

เนื่องด้วยกรมบัญชีกลางร่วมกับคณะกรรมการประเมินผลการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐได้จัดให้งานตรวจสอบภายในมีการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐนั้น เพื่อให้งานตรวจสอบภายในภาครัฐมีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานที่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล อันจะช่วยให้ส่วนราชการมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของส่วนราชการ

งานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้เข้าร่วมการประเมินคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐเพื่อให้งานตรวจสอบภายในทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็ง ทำให้เกิดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ เกิดกระบวนการกำกับดูแล ส่งเสริมให้การบริหารทรัพยากรของส่วนราชการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม งานตรวจสอบภายในจึงนำระบบการประกันคุณภาพมาใช้กับงานตรวจสอบภายใน จึงเป็นวิธีการที่จะทำให้หน่วยงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการมีการพัฒนา

คุณภาพงานตรวจสอบภายในให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคคลทั่วไปต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยมีประเด็นที่ใช้พิจารณา 16 ประเด็น คือ

1. กฎบัตรการตรวจสอบภายใน ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ
  - 1) มีการจัดทำกฎบัตรการตรวจสอบภายในซึ่งมีองค์ประกอบครบถ้วน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ สายการบังคับบัญชา อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ คำนิยาม
  - 2) ได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการ
  - 3) มีการทบทวนกฎบัตรการตรวจสอบภายในและนำเสนอหัวหน้าส่วนราชการทุกปี
  - 4) มีการเผยแพร่กฎบัตรการตรวจสอบภายในให้ทราบทั่วกันในส่วนราชการ
2. การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่เป็นอิสระและเที่ยงธรรม ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ
  - 1) เสนอรายงานตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการ
  - 2) อนุมัติแผนการตรวจสอบโดยหัวหน้าส่วนราชการ
  - 3) มีการกำหนดกรอบความประพฤติเกี่ยวกับความเที่ยงธรรมและข้อจำกัดของความเป็นอิสระหรือความเที่ยงธรรม/มาตรฐานจริยธรรม/คุณธรรมของหน่วยงานตรวจสอบภายในเสนอให้หัวหน้าส่วนราชการให้ความเห็นชอบ
  - 4) บุคลากรของหน่วยงานตรวจสอบภายในทราบและถือปฏิบัติตามกรอบฯ ที่กำหนด
  - 5) มีการเผยแพร่กรอบความประพฤติเกี่ยวกับความเที่ยงธรรมและข้อจำกัดของความเป็นอิสระหรือความเที่ยงธรรม/มาตรฐานจริยธรรม/คุณธรรมของหน่วยงานตรวจสอบภายในให้ทราบทั่วไปในส่วนราชการ
3. ความเชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบภายใน ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ
  - 1) บุคลากรในหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบฯ มากกว่า 3 หรือ 5 ปีขึ้นไป มีจำนวนกี่คนและคิดเป็นร้อยละเท่าใด
  - 2) บุคลากรในหน่วยงานตรวจสอบภายในที่ได้รับวุฒิปริญญาตรีมีจำนวนกี่คนและคิดเป็นร้อยละเท่าใด
4. การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในอย่างระมัดระวังรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ
  - 1) มีการบันทึกการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในกระตือรือร้นทำการที่เป็นลายลักษณ์อักษรและครอบคลุมทุกกระบวนการปฏิบัติงาน
  - 2) มีการกำกับดูแลและสอบทานการปฏิบัติงานที่สำคัญโดยหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม
  - 3) มีการยืนยันความถูกต้องเหมาะสมของเรื่องที่ตรวจพบและข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะกับหน่วยรับตรวจ
  - 4) ไม่มีข้อทักท้วงจากหน่วยรับตรวจต่อรายงานผลการตรวจสอบหรือมีข้อทักท้วงจากหน่วยรับตรวจต่อรายงานผลการตรวจสอบแต่สามารถแก้ข้อทักท้วงอย่างมีเหตุผลได้

5. การพัฒนาวิชาชีพการตรวจสอบภายใน
  - 1) มีแผนการพัฒนาศักยภาพในระดับหน่วยงานตรวจสอบภายใน
  - 2) มีการประเมิน competency ผู้ตรวจสอบภายใน
  - 3) มีการพัฒนาศักยภาพในระดับบุคคลที่สอดคล้องกับผลการประเมิน competency
  - 4) มีการพัฒนาศักยภาพครบถ้วนตามแผน
  - 5) มีการฝึกอบรมด้านการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยง และ ความรู้ที่เป็นประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน 30 ชม.:คน:ปี
  - 6) มีการเผยแพร่องค์ความรู้และนำไปใช้ในการปฏิบัติงานมากกว่า 2 เรื่อง
6. การประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน
  - 1) มีการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาภายในหน่วยงาน ตรวจสอบภายใน
  - 2) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งระดับบุคคลและระดับหน่วยงานด้วยตนเอง หรือสอบถาม โดยบุคคลอื่นที่อยู่ภายในส่วนราชการ
  - 3) มีการรายงานผลการประเมินจากภายในให้หัวหน้าส่วนราชการทราบ
  - 4) มีการกำหนดแผนหรือแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุงตามผลการประเมิน
  - 5) มีการสำรวจความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
  - 6) มีการดำเนินการพัฒนาและสรุปผลเสนอหัวหน้าส่วนราชการ
7. การวางแผนการตรวจสอบ การเสนอและอนุมัติแผนการตรวจสอบ
  - 1) จัดทำแผนการตรวจสอบตามผลการประเมินความเสี่ยง
  - 2) แผนการตรวจสอบมีองค์ประกอบครบถ้วนประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ขอบเขตการตรวจสอบ ผู้รับผิดชอบและงบประมาณ
  - 3) มีนำข้อมูลข่าวสารของฝ่ายบริหารมาใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการตรวจสอบ
  - 4) แผนการตรวจสอบได้รับอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการภายในเดือนกันยายน
  - 5) แผนการตรวจสอบระยะยาวครอบคลุมหน่วยรับตรวจ/กิจกรรม และไม่เกิน 5 ปี
  - 6) แผนการตรวจสอบสอดคล้องกับนโยบาย/ความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนราชการ
  - 7) มีการกำหนดงานการให้คำปรึกษาไว้ในแผนการตรวจสอบประจำปี
  - 8) มีการวางแผนการตรวจสอบที่ครอบคลุมประเภทงานให้ความเชื่อมั่น
8. การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ
  - 1) มีการรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการระบุปัจจัยเสี่ยง
  - 2) ผังกระบวนการปฏิบัติงาน
  - 3) มีการระบุปัจจัยเสี่ยงที่ครอบคลุมภารกิจของส่วนราชการ
  - 4) มีการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยง
  - 5) มีการจัดทำบัญชีรายการความเสี่ยง

- 6) มีการนำผลการประเมินความเสี่ยงไปใช้เพื่อการวางแผนการตรวจสอบ
- 7) มีการจัดทำข้อตกลงในการกำหนดเกณฑ์ความเสี่ยงร่วมกันของบุคลากรในองค์กรกับหน่วยงานตรวจสอบภายใน
- 8) มีการปรับหรือทบทวนปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์ความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- 9) มีการพิจารณาคำร้องขอของหัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้าหน่วยรับตรวจในการวางแผนการตรวจสอบ

9. งบประมาณและอัตรากำลังของหน่วยงานตรวจสอบภายใน

- 1) มีกรอบงบประมาณของหน่วยงานตรวจสอบภายใน
- 2) มีกรอบอัตรากำลังผู้ตรวจสอบภายใน และมีผู้ปฏิบัติงานเต็มจำนวนตามกรอบอัตรากำลัง
- 3) มีการบริหารทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพียงพอ สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามแผนการตรวจสอบประจำปีและตามแผนการตรวจสอบระยะยาวที่ได้รับอนุมัติ

10. นโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน การประสานงาน

- 1) มีการกำหนดนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน
- 2) มีการสื่อสารนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในอย่างทั่วถึงภายในหน่วยงานตรวจสอบภายใน
- 3) มีการนำนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของหัวหน้างานตรวจสอบภายในไปปฏิบัติ
- 4) มีแนวทางหรือคู่มือการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่เป็นปัจจุบันและนำไปใช้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ
- 5) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานงานเพื่อให้ขอบเขตของงานตรวจสอบครอบคลุมเรื่องที่สำคัญอย่างเหมาะสมและลดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน
- 6) มีการทบทวนหรือปรับปรุงนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับศักยภาพของหน่วยงานตรวจสอบภายใน
- 7) มีการขอรับนโยบายหรือความคิดเห็นจากหัวหน้าส่วนราชการมาประกอบในการพิจารณา ทบทวนหรือปรับปรุงนโยบาย

11. รายงานสรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ

- 1) มีการรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนของหน่วยงานตรวจสอบภายใน จำนวน...ครั้งในรอบปีและมีสาระสำคัญครบถ้วนเทียบกับแผนการตรวจสอบ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนการตรวจสอบและระบุถึงความเสี่ยง การควบคุมที่สำคัญ
- 2) มีการพัฒนารูปแบบรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานให้เข้าใจง่าย น่าสนใจ และเผยแพร่ส่วนที่เป็นสาระสำคัญให้หน่วยรับตรวจและผู้เกี่ยวข้องทราบ

12.กิจกรรมการตรวจสอบภายในต้องประเมินและช่วยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมของส่วนราชการ ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ

- 1) กิจกรรมการตรวจสอบภายในมีการประเมินและช่วยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแลของส่วนราชการ
- 2) กิจกรรมการตรวจสอบภายในมีการประเมินและช่วยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยงของส่วนราชการ
- 3) กิจกรรมการตรวจสอบภายในที่การประเมินและช่วยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการควบคุมของส่วนราชการ
- 4) การให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ/ปรับปรุงระบบงานหรือกระบวนการทำงาน
- 5) การให้ข้อเสนอแนะที่หัวหน้าส่วนราชการสั่งการให้ปฏิบัติ และหน่วยรับตรวจยอมรับนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ/ปรับปรุงระบบงานหรือกระบวนการทำงานครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน

13.การวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบ ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ

- 1) มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบครบถ้วนทุกภารกิจงานตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบประจำปี
- 2) แผนการปฏิบัติงานตรวจสอบสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
- 3) มีการนำแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบ ไปปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม

14.การปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ

- 1) มีการระบุและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่มีความเพียงพอ มีความน่าเชื่อถือ มีความเกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
- 2) มีวิธีการวิเคราะห์และประเมินผลที่มีความเหมาะสม
- 3) มีการบันทึกข้อมูลครบถ้วนทุกภารกิจงานตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบประจำปี
- 4) มีการสอบถามจากหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม
- 5) มีการจัดเก็บกระดาษทำการและรายงานตลอดถึงหลักฐานต่างๆ อย่างเป็นระบบ
- 6) มีการสื่อสารยืนยันถึงความเหมาะสม

15.รายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน คือ

- 1) รายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบครบถ้วนแผนการตรวจสอบประจำปี
- 2) เสนอรายงานผลการปฏิบัติงานภายใน 2 เดือนนับจากวันตรวจสอบแล้วเสร็จตามแผนการตรวจสอบประจำปี
- 3) รายงานผลการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบครบถ้วน
- 4) รายงานผลการปฏิบัติงานถูกต้อง เทียบธรรม ชัดเจน รัดกุม สร้างสรรค์ ครบถ้วน และทันเวลา (ภายใน 2 เดือน)

- 5) มีการเผยแพร่รายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
  - 6) มีการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่ส่วนราชการในภาพรวม
- 16.การติดตามผลการตรวจสอบ ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน ดังนี้
- 1) มีการกำหนดระบบ/เกณฑ์การติดตามผลการตรวจสอบอย่างชัดเจน
  - 2) มีกระบวนการติดตามผลการตรวจสอบตามระบบ/เกณฑ์การติดตามผล
  - 3) มีการรายงานผลการติดตามเสนอหัวหน้าส่วนราชการ

สภาพงานตรวจสอบภายใน

เนื่องด้วย การบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในปัจจุบัน ได้มีการปรับกลยุทธ์ในการบริหารองค์กรใหม่ ให้มีความเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงทางกระโหลกชีวิตและการแข่งขันทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับสถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัวและมีเสรีภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งในการกำกับดูแลและควบคุมตนเองตามหลักธรรมาภิบาล ป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสียหายและลดความเสี่ยงในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งจะมีผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาและแข่งขันได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้จัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในขึ้นในปี พ.ศ. 2545 โดยเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่ออธิการบดี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และการบริหารของหน่วยงานต่างๆ ภายในส่วนราชการและให้ข้อเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการที่จะทำให้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้น หน่วยงานตรวจสอบภายใน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมีธรรมาภิบาล และมีการควบคุมที่ดี งานตรวจสอบภายในจึงวิเคราะห์ความเสี่ยงต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเงิน การบัญชีและการพัสดุของมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งอาจจะเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีกเพื่อหาทางป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงนั้นๆ โดยการให้ข้อเสนอแนะให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลสำคัญที่ตรงพบต่ออธิการบดี เพื่อสั่งการให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไข รวมถึงการเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยฯ ดำเนินการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และมีประสิทธิผล ตามนโยบายและเป้าหมายตามที่มหาวิทยาลัยฯ ได้ตั้งไว้

จากการศึกษามาถึงโครงสร้าง วัตถุประสงค์ บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบและการบริหารงานตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เพื่อเสนอผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจภายใน โดยกำหนดประเด็น 6 ประเด็น ดังนี้

1. การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบประจำปี
2. การจัดทำแผนการตรวจสอบประจำปี
3. การเสนอขออนุมัติแผนการตรวจสอบประจำปี
4. การวางแผนการปฏิบัติงาน

- 5 การสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน
- 6 การบริการให้คำปรึกษา

กระบวนการตรวจสอบภายใน

1. การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบประจำปี

ความเสี่ยงหมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดความเสียหาย การรั่วไหลความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ซึ่งไม่พึงประสงค์ที่ทำให้งานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ไม่บรรลุเป้าหมายในการบริหารงานและการดำเนินงาน การประเมินความเสี่ยงจึงหมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการระบุและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งการกำหนดแนวทางที่จำเป็นต้องใช้ในการควบคุมความเสี่ยงหรือการบริหารความเสี่ยง ซึ่งการประเมินความเสี่ยง โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 มิติ คือ โอกาสที่อาจเกิดขึ้น หมายถึงเหตุการณ์มีโอกาสเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด การประเมินความเสี่ยง สามารถทำได้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยพิจารณาทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากภายนอกและภายในองค์กร ปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาการจัดความเสี่ยงเช่น การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงาน กระบวนการปฏิบัติงาน กิจกรรมการควบคุมภายในการวัดผลการปฏิบัติงาน และการติดตามผล ผลของการประเมินความเสี่ยงจะช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ช่วยให้องค์กรตระหนักถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในทางเสียหายลดสิ่งไม่คาดหวังและการสูญเสียต่อองค์กร

ผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมโดยรวมของมหาวิทยาลัย เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ขององค์กร รวบรวมและจัดทำผังโครงสร้างองค์กร รายชื่อหน่วยงานสภาพการปฏิบัติงาน สายบังคับบัญชาการจัดกลุ่มของข้อมูลด้านการเงิน การบริหารบุคคล เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการจัดกลุ่มหน่วยงานที่มีภารกิจที่ใกล้เคียง เพื่อกำหนดปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์ความเสี่ยงเฉพาะเจาะจง มีการกำหนดปัจจัยและเกณฑ์ความเสี่ยงในงานด้านกลยุทธ์ด้านการดำเนินงาน ด้านการบริหารความรู้ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบทำการประเมินความเสี่ยง ตามลักษณะงานหรือหน่วยงานและตามลำดับความสำคัญและนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนการตรวจสอบ โดยการวางแผนการตรวจสอบภายใน จากการประเมินความเสี่ยงต้องกระทำอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งและควรนำข้อมูลของฝ่ายบริหารและคณะกรรมการตรวจสอบมาพิจารณาในขั้นตอนการวางแผน

ดังนั้น ในการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในประเด็นนี้ จึงควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลภาพรวมของระดับมหาวิทยาลัย สรุปรายภารกิจที่สำคัญ วัตถุประสงค์นโยบาย รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างมหาวิทยาลัย โครงสร้างการบริหาร แผนผังกระบวนการปฏิบัติงานที่สำคัญ

1.2 จัดกลุ่มหน่วยงาน หรือกลุ่มกิจกรรมที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและเรียงลำดับความสำคัญที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และภารกิจของมหาวิทยาลัย

1.3 กำหนดปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์ความเสี่ยงที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มงานกิจกรรมที่กำหนด

1.4 ทำการประเมินความเสี่ยงตามลำดับความสำคัญของกลุ่มงาน หรือกิจกรรมที่จัดลำดับเอาไว้ และนำปัจจัยเสี่ยง/เกณฑ์ความเสี่ยงที่กำหนด นำไปวิเคราะห์ความเสี่ยง

1.5 นำผลการประเมินความเสี่ยงจัดทำเป็นบัญชีรายการความเสี่ยง

ประโยชน์ของการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบประจำปี เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ ในกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างละเอียด เพียงพอ ในการวางแผนการตรวจสอบและก่อนการเข้า ดำเนินการตรวจสอบ ทำให้สามารถวางแผนการตรวจสอบได้ตรงกับหน่วยงานหรือกิจกรรมที่มีความเสี่ยงใน ระดับสูง และวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อจัดการเก็บความเสี่ยงที่สำคัญได้อย่างทันเวลา ภายใต้ทรัพยากร เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในที่มีอยู่ ทำให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2. การจัดทำแผนการตรวจสอบประจำปี

งานตรวจสอบภายใน จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายที่ แสดงว่าจะตรวจสอบเรื่องอะไรบ้างภายใน 1 ปี โดยให้ครอบคลุมในการบริหารงานและการดำเนินงานต่างๆ ขอบเขตการปฏิบัติงานตรวจสอบ ได้แก่ หน่วยรับตรวจ กิจกรรมที่จะตรวจสอบ ระดับความเสี่ยง ความถี่ใน การตรวจสอบ ระยะเวลาที่จะทำการตรวจสอบ จำนวนคน/วันที่จะทำการตรวจสอบ กำหนดผู้รับผิดชอบใน การตรวจสอบ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในฐานะผู้ตรวจสอบภายในทั้งหมด และงบประมาณที่ใช้ปฏิบัติงาน ตรวจสอบ เพื่อให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าควรจะตรวจสอบกิจกรรมใดด้วยวัตถุประสงค์อะไร ที่หน่วยรับตรวจใด เวลาใด และงบประมาณที่ต้องใช้ในการตรวจสอบเท่าใด อันจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานตรวจสอบ ภายใน คืองานบริการที่จะให้เป็นหลักประกันที่เที่ยงธรรมและค่าปรึกษาของผู้ตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบ ภายในต้องนำวัตถุประสงค์และขอบเขตการตรวจสอบที่กำหนดไว้ในการวางแผนการตรวจสอบ มากำหนด วิธีการ เทคนิค และขั้นตอนในการตรวจสอบอย่างละเอียด เพื่อนำเสนอขออนุมัติแผนการตรวจสอบประจำปี ต่อไป

การจัดแผนการตรวจสอบตามวัตถุประสงค์จึงมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน คือ เป็นเครื่องมือในการติดตามผลการปฏิบัติงาน เนื่องจากแผนการตรวจสอบต้องผ่านการอนุมัติจากหัวหน้าส่วน ราชการ ดังนั้น หัวหน้าส่วนราชการจึงมีส่วนร่วมในการพิจารณาปรับปรุงขอบเขตการตรวจสอบภายใน แผนการตรวจสอบภายใน รวมทั้งสามารถติดตามผลปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ว่าเป็นไปตามแผนการ ตรวจสอบภายในหรือไม่อย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติประการใดบ้าง เป็นเครื่องมือในการ มอบหมายและควบคุมรวมทั้งติดตามผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานตรวจสอบภายใน สามารถใช้แผนการ ตรวจสอบภายใน มอบหมายงานให้ผู้ตรวจสอบภายในแต่ละคนรับผิดชอบตามความเหมาะสมและควบคุมให้ การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นหลักฐานในการติดตาม ความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน การ วางแผนการตรวจสอบช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในมีแนวทางในการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถปฏิบัติงาน ตรวจสอบภายในกิจกรรมต่างๆ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการ ตรวจสอบได้เป็นแนวทางในการจัดแผนการตรวจสอบภายในครั้งต่อไป แผนการตรวจสอบภายในงวดที่ผ่านมา

จะช่วยให้ทราบถึงข้อมูลในการตรวจสอบครั้งก่อนๆ เช่น เวลาที่ใช้ ขอบเขตการตรวจสอบ อัตราค่าจ้าง และงบประมาณ เป็นต้น

ดังนั้น การปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในประเด็นของการจัดทำแผนการตรวจสอบประจำปี จึงดำเนินการ ดังนี้

2.1 วางแผนการตรวจสอบตามแผนการประเมินความเสี่ยง เพื่อกำหนดความสำคัญของแต่ละกิจกรรม ที่จะตรวจสอบให้สอดคล้องกับเป้าหมายของมหาวิทยาลัย โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินความเสี่ยง เพื่อวางแผนการตรวจสอบ

2.2 นำเสนอแผนการตรวจสอบประจำปีต่อหัวหน้าส่วนราชการภายในวันที่ 30 กันยายนของทุกปี โดยแผนการตรวจสอบประจำปีระบุถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต หน่วยรับตรวจ เรื่องที่ตรวจ ระยะเวลาทำการตรวจสอบ ระดับความเสี่ยงอัตราค่าจ้าง งบประมาณ

3. การเสนอขออนุมัติแผนการตรวจสอบประจำปี

เมื่อวางแผนตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว หัวหน้างานตรวจสอบภายในต้องเสนอแผนการตรวจสอบตามขั้นตอน คือ เสนอแผนการตรวจสอบต่อหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อพิจารณาอนุมัติ ดังนั้นในการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายใน ในประเด็นการเสนอขออนุมัติแผนการตรวจสอบประจำปี จึงควรกำหนดดังนี้

3.1 การเสนอแผนการตรวจสอบประจำปีให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาเพื่อเพิ่มเติมข้อตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ และเพื่อขอความเห็นชอบ

3.2 ปรับปรุงหัวข้อการตรวจสอบตามที่ได้รับมอบหมายเพิ่มหรือลดหัวข้อการตรวจสอบ ตามเหตุผลความจำเป็น แก้ไข ปรับปรุงแผนการตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจสอบ

3.3 เสนอหัวหน้าส่วนราชการ พิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการตามแผน

3.4 กรณีมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ที่ทำให้ต้องมีการปรับแผนการตรวจสอบให้ดำเนินการปรับแผนการตรวจสอบพร้อมชี้แจงเหตุผลความจำเป็นเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อขออนุมัติปรับแผน

การวางแผนงานตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ผ่านมา โดยจะนำเสนอข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2556 - 2558) และได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการแล้ว มีประเด็นการตรวจสอบแต่ละปี ดังนี้

1. แผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ 2556

หลักการและเหตุผลของการตรวจสอบภายในถือได้ว่าเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญของฝ่ายบริหาร คือผู้บริหารสามารถนำข้อมูลจากรายงานการตรวจสอบที่ผู้ตรวจสอบภายในเสนอ นำไปใช้ในการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร เนื่องจากการตรวจสอบภายในมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยรับตรวจให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรี โดยการใช่วิธีการตรวจสอบ และเทคนิคการตรวจสอบอย่างเหมาะสมกับภารกิจและสภาพแวดล้อมองค์กร

1.1 วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานการเงิน การบัญชี และการพัสดุของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับและมติคณะรัฐมนตรีรวมถึงให้มีระบบการควบคุมภายในที่รัดกุม มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเป็นไปโดยประหยัดตามนโยบายที่มหาวิทยาลัยฯ ได้ตั้งไว้

1.2 ขอบเขตของการตรวจสอบ

1.2.1 หน่วยรับตรวจ

- 1) โครงการบริการสระว่ายน้ำ
- 2) ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
- 3) งานคลัง สำนักงานอธิการบดี
- 4) สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 กิจกรรม/เรื่องที่ตรวจสอบ

1.3.1 งานตรวจสอบติดตามและประเมินผล

- 1) การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด
  - กิจกรรม 1. การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ครุภัณฑ์
- 2) การตรวจสอบทางการเงิน
  - กิจกรรม 1. ใบสำคัญจ่ายเงินงบประมาณ
  2. ใบสำคัญจ่ายเงินนอกงบประมาณ
  3. การตรวจสอบบัญชี โครงการบริการสระว่ายน้ำ
  4. การตรวจสอบบัญชี ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
  5. การตรวจสอบลูกหนี้เงินยืมนอกงบประมาณ
- 3) การตรวจสอบการปฏิบัติงาน
  - กิจกรรม 1. โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์พื้นที่ได้ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
  2. โครงการติดตามความก้าวหน้าผู้ประกอบการใหม่ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
  3. โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์พื้นที่ได้ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
  4. โครงการติดตามความก้าวหน้าผู้ประกอบการใหม่ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
- 4) การตรวจสอบการดำเนินงาน
  - กิจกรรม 1. โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์พื้นที่ได้ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
  2. โครงการติดตามความก้าวหน้าผู้ประกอบการใหม่ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
- 5) การตรวจสอบการบริหาร

กิจกรรม 1. การบริหารงบประมาณ ของโครงการบริการระว่ายน้ำ

6) งานให้คำปรึกษาแนะนำ

กิจกรรม 1. ด้านการเงิน การบัญชี พัสดุ และด้านอื่นๆ

1.4 ระยะเวลาที่เข้าตรวจสอบ ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 – เดือนกันยายน 2556

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ข้อมูลรายงานทางด้านการเงินและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นปัจจุบัน

1.5.2 การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยฯ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีและนโยบายที่กำหนด

1.5.3 การบริหารทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยฯ เกิดประโยชน์สูงสุดและมีการควบคุมการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เหมาะสมสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

1.5.4 มหาวิทยาลัยฯ ทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและทราบแนวทางปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. แผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ 2557

หลักการและเหตุผลของการตรวจสอบภายในถือได้ว่าเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญของฝ่ายบริหารคือผู้บริหารสามารถนำข้อมูลจากรายงานการตรวจสอบที่ผู้ตรวจสอบภายในเสนอ นำไปใช้ในการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร เนื่องจากการตรวจสอบภายในมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยรับตรวจให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรี โดยการใช้วิธีการตรวจสอบ และเทคนิคการตรวจสอบอย่างเหมาะสมกับภารกิจและสภาพแวดล้อมองค์กร

2.1 วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานการเงิน การบัญชี และการพัสดุของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีรวมถึงให้มีระบบการควบคุมภายในที่รัดกุม มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นไปโดยประหยัดตามนโยบายที่มหาวิทยาลัยฯ ได้ตั้งไว้

หน่วยงานตรวจสอบภายในได้วิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแล้วหรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจึงวางแผนการตรวจสอบเพื่อป้องกันและบรรเทาความเสี่ยง โดยการให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาแก่หน่วยงานผู้ปฏิบัติงานพร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลที่สำคัญที่ตรวจพบ ต่ออธิการบดีเพื่อสั่งการให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

2.2 ขอบเขตของการตรวจสอบ

2.2.1 หน่วยรับตรวจ

1) สำนักงานอธิการบดี (กองกลาง)

ระดับความเสี่ยง สูง

- 2) สำนักงานอธิการบดี (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ) ระดับความเสี่ยง สูง
- 3) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับความเสี่ยงปานกลาง
- 4) โรงเรียนสาธิตฯ ระดับความเสี่ยงปานกลาง
- 5) หน่วยงานในกำกับมหาวิทยาลัยฯ (ศูนย์บ่มเพาะฯ) ระดับความเสี่ยง สูง

2.3 กิจกรรม/เรื่องที่ตรวจสอบ

2.3.1 งานตรวจสอบติดตามและประเมินผล

1) การตรวจสอบปฏิบัติตามข้อกำหนด

กิจกรรม 1. การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

2. การควบคุมการใช้วัสดุและครุภัณฑ์

2) การตรวจสอบทางการเงิน

กิจกรรม 1. ตรวจสอบหลักฐานเอกสารใบสำคัญที่ใช้ประกอบการเบิกจ่าย

2. การตรวจสอบลูกหนี้เงินยืมนอกงบประมาณ

3) การตรวจสอบการดำเนินงาน

กิจกรรม 1. โครงการที่กำหนดไว้ 1 โครงการ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ

4) การตรวจสอบระบบสารสนเทศ

กิจกรรม 1. ตรวจสอบระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้าน
สารสนเทศ

5) การตรวจสอบการบริหาร

กิจกรรม 1. การของบประมาณเป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงบประมาณกำหนด

2. การจัดทำคำขอประมาณสอดคล้องกับแผนมีเกี่ยวข้อง

3. การจัดซื้อจัดจ้างตามแผนการจัดซื้อจัดจ้าง

2.4 ระยะเวลาที่เข้าตรวจสอบ คือปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 (1 ตุลาคม 2556 – 30 กันยายน 2557)

2.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.5.1 ข้อมูลรายงานทางด้านการเงินและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นปัจจุบัน

2.5.2 การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยฯ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีและนโยบายที่กำหนด

2.5.3 การบริหารทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยฯ เกิดประโยชน์สูงสุดและมีการควบคุมการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เหมาะสมสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

2.5.4 มหาวิทยาลัยฯ ทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและทราบแนวทางปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. แผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ 2558

ตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. 2555 ได้กำหนดให้หน่วยงานตรวจสอบภายในจัดทำแผนการตรวจสอบภายในตามผลการประเมินความเสี่ยงเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของส่วนราชการ โดยควรนำข้อมูลจากฝ่ายบริหารมาพิจารณาในขั้นตอนของการวางแผน เพื่อให้การตรวจสอบภายในสามารถสนับสนุนการบริหารและการดำเนินงานในภาพรวมของมหาวิทยาลัยฯ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 นโยบายการตรวจสอบ

3.1.1. ส่วนราชการ ซึ่งได้แก่ คณะ ศูนย์ สำนัก สถาบัน กอง รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการพิเศษของมหาวิทยาลัยฯ ควรได้รับการตรวจสอบ และให้คำปรึกษาแนะนำอย่างทั่วถึง และดำเนินการตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. 2555 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

3.1.2. เพื่อให้การดำเนินงานตรวจสอบภายในมีความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม ผู้ตรวจสอบภายในจะไม่ประเมินงานที่ตนเคยมีหน้าความรับผิดชอบมาก่อน ในกรณีที่มีเหตุหรือข้อจำกัดในอันที่จะทำให้ผู้ตรวจสอบภายใน ไม่สามารถให้บริการได้อย่างอิสระหรือเที่ยงธรรม ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องเปิดเผยเหตุ หรือข้อจำกัดดังกล่าวให้กับผู้มอบงาน หรือผู้รับบริการทราบก่อนที่จะรับงานนั้น

3.2 วัตถุประสงค์ของการวางแผนการตรวจสอบ

3.2.1 เพื่อให้กิจกรรมการตรวจสอบและให้คำปรึกษาแนะนำครอบคลุมภารกิจของหน่วยงานตามลำดับผลการประเมินความเสี่ยง นโยบายของฝ่ายบริหาร

3.2.2 เพื่อให้กิจกรรมการตรวจสอบและให้คำปรึกษาแนะนำบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมาย ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ และสามารถช่วยให้การสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนราชการให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

3.3.1 หน่วยรับตรวจ

- 1) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 2) กองกลาง
- 3) กองพัฒนานักศึกษา
- 4) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 5) สถาบันวิจัยและพัฒนา
- 6) โครงการน้ำดื่มทะเลแก้ว
- 7) ศูนย์หนังสือทะเลแก้ว
- 8) ศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่าง
- 9) ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพเวียงแก้ว

3.4 กิจกรรมการตรวจสอบและให้คำปรึกษาแนะนำ

3.4.1 งานตรวจสอบติดตามและประเมินผล

1) การตรวจสอบปฏิบัติตามข้อกำหนด

กิจกรรม 1. การตรวจสอบหลักฐานเอกสารใบสำคัญที่ใช้ประกอบ

2. การตรวจสอบครุภัณฑ์

2) การตรวจสอบทางการเงิน

กิจกรรม 1. ตรวจสอบหลักฐานเอกสารใบสำคัญที่ใช้ประกอบการเบิกจ่าย

2. การตรวจสอบลูกหนี้เงินยืมของงบประมาณ

3) การตรวจสอบการดำเนินงาน

กิจกรรม 1. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอาเซียนหรือความรู้

เกี่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียนสำหรับนักศึกษา

4) การตรวจสอบระบบสารสนเทศ

กิจกรรม 1. ตรวจสอบระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้าน

สารสนเทศ

5) การตรวจสอบการบริหาร

กิจกรรม 1. การตรวจสอบบริหารราชการ

6) การตรวจสอบพิเศษ

กิจกรรม 1 โครงการน้ำดื่มทะเลแก้วและหน่วยงานอื่นๆ ที่

เกี่ยวข้องกับกิจการพิเศษของมหาวิทยาลัยฯ

3.5 ระยะเวลาที่เข้าตรวจสอบ คือปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 (1 ตุลาคม 2557 – 30 กันยายน 2558)

3.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.6.1 ผู้บริหารและหน่วยรับตรวจทราบผลการดำเนินงานของหน่วยงานว่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

3.6.2 ส่วนราชการได้รับการพัฒนาปรับปรุงการบริหารและการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการปฏิบัติงานตาม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมีระบบการปฏิบัติโปร่งใสตรวจสอบได้

3.6.3 หน่วยงานตรวจสอบภายในได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่

4. การวางแผนการปฏิบัติงาน

การวางแผนการปฏิบัติงานมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขั้นตอนต่างๆ หรือวิธีการอันเหมาะสมมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการตรวจสอบ เพื่อใช้ควบคุมการปฏิบัติงานและสอบทานการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในแต่ละเรื่อง ทำให้เกิดความรวดเร็วช่วยแบ่งภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้ได้รับผลการตรวจสอบในประเด็นที่สำคัญอย่างถูกต้อง

ดังนั้นในการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายใน ในประเด็นการวางแผนการปฏิบัติงาน จึงควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- 4.1 ทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน โดยสำรวจข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการตรวจสอบ คือ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล บันทึกข้อมูล สรุปผลการสำรวจข้อมูล
- 4.2 กำหนดประเด็นการตรวจสอบตามข้อมูลที่รวบรวมได้ เพื่อตัดสินใจว่าประเด็นใดที่ต้องตรวจสอบลึกกลงไปและประเด็นใดไม่ต้องตรวจสอบ
- 4.3 ประเด็นการตรวจสอบที่ได้มากำหนดขั้นตอน วิธีการ ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ แนวทางการตรวจสอบ พร้อมทั้งระบุเทคนิคอันเหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลอย่างเพียงพอ
- 4.4 ระบุรายชื่อผู้ตรวจสอบภายในและกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

5. การสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน

การสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในวัตถุประสงค์เพื่อให้ส่วนราชการมีการจัดวางระบบควบคุมภายในเป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ทราบว่าระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้มีเพียงพอ เหมาะสม มีการปฏิบัติจริงและส่วนราชการได้มีการประเมินความเสี่ยงอย่างเป็นปัจจุบันเพื่อปรับปรุงแก้ไขวิธีการควบคุมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น การสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน จึงมีประโยชน์ในการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการควบคุมภายใน และทำให้เกิดความมั่นใจว่าระบบการควบคุมภายในมีความเหมาะสมและเพียงพอในการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายใน ในประเด็นการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในจึงควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- 5.1 ดำเนินการสอบทานใน 2 ส่วน คือ สอบทานรายงาน และสอบทานการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมภายใน
  - 5.1.1 สอบทานรายงาน ดำเนินการสอบทานรายงานการควบคุมภายในระดับมหาวิทยาลัยและรายงานการควบคุมภายในระดับส่วนงานย่อย โดยนำเสนอเป็นรูปแบบของรายงานและความน่าเชื่อถือของข้อมูล
  - 5.1.2 สอบทานการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมภายใน ดำเนินการติดตามการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการควบคุมและสอบทานการประเมินความเสี่ยงโดยตรวจสอบถึงการปฏิบัติตามแผนการควบคุมและความมีอยู่จริงของระบบการควบคุมภายใน
- 5.2 จัดทำรายงานผลการตรวจสอบถึงอธิการบดี

6. การให้บริการคำปรึกษา

การให้คำปรึกษา หมายถึง กิจกรรมการให้คำปรึกษา แนะนำ และบริการที่เกี่ยวข้องแก่ผู้รับบริการ โดยลักษณะและขอบเขตของงานจะเป็นไปตามข้อตกลงที่ทำขึ้นร่วมกันกับผู้รับบริการและมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลองค์กร โดยไม่เข้าไปร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้บริหารงานตรวจสอบภายใน จะต้องมีการให้บริการคำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดวาง

ระบบควบคุมภายใน ในส่วนของระเบียบและมาตรฐานการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบของทางราชการ ในด้านการเงิน การบัญชี งานนโยบายและแผนและงานจัดซื้อจัดจ้าง

วัตถุประสงค์ในการให้คำปรึกษา เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้งานตรวจสอบภายในในรูปแบบการให้บริการ คำปรึกษาของงานตรวจสอบภายในและเพื่อให้หน่วยงานผู้รับบริการสามารถปรับปรุงดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายใน ในประเด็นการให้คำปรึกษา จึงควรดำเนินการ ให้บริการหน่วยงานและบุคลากรในมหาวิทยาลัยด้านการให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจัดการบริการให้คำปรึกษา ในรูปแบบการนำเสนอข้อมูลและมีเอกสารประกอบ ให้ผู้ขอรับคำปรึกษา

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจวรรณกรรมทางด้านผลการศึกษาที่ใกล้เคียงหัวข้อการศึกษาพบว่า มีเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

กัญจนาวลัย ไชยจรรยา (2552) วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นและการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพตรวจสอบภายในของพนักงานตรวจสอบภายในของธนาคารออมสิน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ การศึกษาความคิดเห็นของพนักงานตรวจสอบภายในธนาคารออมสิน เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพตรวจสอบ ภายในและการนำมามาตรฐานวิชาชีพตรวจสอบภายในไปปฏิบัติผลการศึกษาพบว่า พนักงานมีความคิดเห็น เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและพิจารณาส่วนใหญ่มีระดับความ คิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดยกเว้นข้อยุติการยอมรับความเสี่ยงของฝ่ายบริหารอยู่ในระดับมากส่วนการนำไป ปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพตรวจสอบภายใน พนักงานให้ความสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับมากและพิจารณา รายด้านส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพตรวจสอบภายในการนำไปปฏิบัติตาม มาตรฐานวิชาชีพตรวจสอบภายใน พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน

ผจงศักดิ์ หมวดสง (2538:บทคัดย่อ) ศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการตรวจสอบ ภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปผลการวิจัยได้ว่า กระบวนการตรวจสอบภายในของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐควรมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. นโยบายการตรวจสอบภายในต้องเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริหารงานอย่างมี ประสิทธิภาพและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ตรวจสอบภายในกับผู้รับตรวจและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารงาน

2. ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบภายในให้ชัดเจน

3. มีการวางแผนการตรวจสอบภายในทั้งนี้เพื่อใช้ในการอ้างอิงและใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับ ควบคุมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพ

4. การตรวจสอบภายในควรประกอบด้วย

การตรวจสอบการบริหารเป็นการตรวจสอบเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกๆ ระดับอย่างมีอิสระ โดยวัดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของการบริหาร เพื่อปรับปรุงงานและพัฒนาองค์กร

การตรวจสอบการเงินเป็นการตรวจสอบโดยอาศัยข้อมูลทางการบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเชื่อถือได้ของการบันทึกบัญชีและการรายงานการเงินตลอดจนการปฏิบัติทางการเงินว่าสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องหรือไม่

5. การรายงานผลและการติดตามผลการตรวจสอบภายใน กล่าวคือ การรายงานการตรวจสอบควรเป็นการพิจารณาข้อบกพร่องและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงสำหรับการติดตามผลการตรวจสอบภายในนั้น ต้องมีการติดตามถึงการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ว่าได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือไม่

โกลิเธี อูสาคะ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของผู้ตรวจสอบภายในต่อการติดตามระบบคุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9002 ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน ISO 9002 ส่วนใหญ่เป็นบริษัทจำกัดและเป็นประเภทกิจการผลิต ซึ่งการได้รับรองระบบมาตรฐาน ISO 9002 กิจการจะต้องมีขั้นตอนประกอบด้วย เตรียมการวางแผน การออกแบบระบบคุณภาพโดยเฉพาะการตรวจติดตามระบบคุณภาพ มีผู้ตรวจติดตามระบบคุณภาพที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเหมือนกับผู้ตรวจสอบภายในและกิจการที่ให้ผู้ตรวจสอบภายในเข้าไปมีบทบาทในการตรวจติดตามระบบคุณภาพมีจำนวนน้อยราย จากการศึกษา ถ้าผู้ตรวจสอบภายในเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามระบบคุณภาพมีปัญหาน้อย ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการที่จะให้ผู้ตรวจสอบภายในเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO 9002

คันสนีย์ เรืองทวี (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้รับตรวจที่มีต่อผู้ตรวจสอบภายในของธนาคารกรุงไทย สรุปได้ว่า

1. ผู้จัดการสาขาให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบภายในมาก
2. รายงานการตรวจสอบเกี่ยวข้องกับประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้รับตรวจมาก
3. ผู้รับตรวจมีทัศนคติที่ไม่มีต่อคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบภายใน ทางด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
4. ผู้รับตรวจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในทางด้านวิธีการในการตรวจสอบเครื่องมือในการตรวจสอบระยะเวลาในการตรวจสอบและการสรุปผลและการรายงานผลการตรวจสอบ
5. ทัศนคติของผู้รับตรวจที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้รับตรวจมีทัศนคติต่อผู้ตรวจสอบภายในแตกต่างกัน โดยผู้รับตรวจที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีทัศนคติที่ดีกว่าผู้รับตรวจที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี
6. ทัศนคติของผู้รับตรวจที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้ผู้รับตรวจมีทัศนคติต่อผู้ตรวจสอบภายในแตกต่างกัน
7. ทัศนคติของผู้รับตรวจที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันทำให้ผู้รับตรวจมีทัศนคติต่อผู้ตรวจสอบภายในแตกต่างกัน โดยผู้รับตรวจที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบสายงานด้านบัญชีและธุรการมีทัศนคติที่ดีกว่าผู้รับตรวจที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบสายงานด้านเงินฝากและสายงานด้านสินเชื่อ

ณัฐพงศ์ โควาติสัย(2542: บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พบว่า บทบาทการตรวจสอบภายในของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นการตรวจสอบแนวปฏิบัติ มุ่งเน้นการตรวจสอบทางการเมืองและการตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นการตรวจสอบแบบดั้งเดิม ไม่มีเทคนิควิธีการตรวจสอบที่ทันสมัย ไม่มีการประเมินความเสี่ยงในการกำหนดกิจกรรมที่จะตรวจสอบ การรายงานผลของหน่วยงานตรวจสอบใช้เพียงรูปแบบ “ว่าผลการตรวจสอบบัญชี” ซึ่งไม่ถูกต้องเพราะเป็นการตรวจสอบระบบการควบคุมภายในทั้งหมดขององค์กร ในการรายงานให้ผู้บริหารทราบ พบว่าไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายจัดการอย่างไร เพราะเป็นการรายงานข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในอดีต และสั่งให้หน่วยงานผู้รับการตรวจสอบทำการแก้ไขให้ถูกต้อง จึงไม่มีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องตัดสินใจในส่วนของการจัดทำระเบียบว่าด้วยการตรวจสอบภายในนั้น การกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบไม่ถูกต้อง และการวางแผนไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์แผนระยะยาว จะมีเพียงแผนประจำปีเท่านั้น ซึ่งไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงานและให้ครบทุกด้านการตรวจสอบในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบภายในมีการรับผู้ที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งต้องปฏิบัติงานในตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการตรวจสอบภายใน ซึ่งองค์กรควรจะมีกระบวนการคัดเลือกด้านผลการตรวจสอบ จะมุ่งเน้นการรายงานข้อผิดพลาดของการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามระเบียบซึ่งเป็นการมุ่งจับผิดมากกว่าการประเมิน เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของตัวเลขมากกว่าการประเมินผลการดำเนินงานและการควบคุมภายใน ทำให้ไม่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ นอกจากนั้นผู้ตรวจสอบภายในยังไม่เข้าใจว่าการตรวจสอบภายใน คือ การประเมินผลการดำเนินงานและระบบการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพ แต่เข้าใจว่าการตรวจสอบภายใน คือ การควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์เท่านั้น และไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือการตรวจสอบภายในอะไรคือการควบคุมภายใน และผู้ตรวจสอบภายในจะเข้าใจว่าตนเองทำงานเหมาะสมกับหน้าที่แล้ว

ดวงดาว วงษ์พระสับ (2542:บทคัดย่อ) ศึกษาผลกระทบของการตรวจสอบภายในในการบริหารงานคลัง กรณีศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการตรวจสอบภายในในการบริหารงานคลัง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดภาระหน้าที่รับผิดชอบ พบว่าการจัดโครงสร้างองค์กร การจัดอัตรากำลังที่เหมาะสมและการมีส่วนร่วมในการกำหนดภาระหน้าที่รับผิดชอบ มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลัง การตรวจสอบภายในทำให้การปฏิบัติงานในด้านการงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านการบัญชี ด้านพัสดุ และด้านธุรกิจ เกิดประสิทธิภาพ ระบบการทำงานดีขึ้น ผลกระทบจากการตรวจสอบภายในในการบริหารงานคลังมีทั้งผลกระทบด้านบวกและด้านลบ

ศิริพงษ์ เจียมประสิทธิ์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของผู้รับการตรวจสอบภายใน ของส่วนราชการ กรณีศึกษาสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท พบว่า การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในด้านจรรยาบรรณ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบด้านการศึกษาให้คำแนะนำ คำปรึกษาและการสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในอยู่ในระดับดี กรณีปัจจัยแวดล้อมการทำงานของผู้รับการตรวจสอบ พบว่า ด้านการฝึกอบรม ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน ด้านความสามารถในการประสานงาน ด้านระบบการบริหารงานอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านสภาพหน่วยงานอยู่ในระดับปานกลางและปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้รับการตรวจสอบในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน ความสามารถในการประสานงาน ระบบการ

บริหารงานสภาพหน่วยงานและปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ในปัจจุบัน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน และการฝึกอบรมของผู้รับการตรวจสอบไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้รับการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การตรวจสอบภายในช่วยเพิ่มความมั่นใจให้ผู้บริหาร นโยบายการตรวจสอบภายในต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรกำหนดขอบเขตและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายในให้ชัดเจน ให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในแก่พนักงานในองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ตรวจสอบภายในกับผู้รับตรวจ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน การใช้มาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายในของสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกันและเป็นไปตามมาตรฐานสากล ส่วนงานที่มีผู้ตรวจสอบภายในที่ทำหน้าที่ตรวจสอบโดยตรงจะปฏิบัติงานตรวจสอบเป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติงาน มีขั้นตอน คือ 1) การวางแผนการตรวจสอบ 2) การปฏิบัติงานตรวจสอบ 3) การรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ โดยต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบภายในให้ชัดเจน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้จะประกอบด้วยรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แหล่งของข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลและการวิเคราะห์ของข้อมูล

1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์สภาพงานตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและทำการศึกษแบบเจาะลึกจากข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ แนวทางการปฏิบัติงานของงานตรวจสอบภายในที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยอาศัยทฤษฎีและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

2. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากเอกสารและงานที่รับผิดชอบอยู่ โดยเป็นการวิเคราะห์สภาพงานตรวจสอบภายในและทำการศึกษแบบเจาะลึกจากข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ รายงานประจำปีงบประมาณย้อนหลัง 3 ปี (2556 - 2558) ซึ่งรายงานประจำปีย้อนหลังได้มาจาก ข้อมูลของแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณย้อนหลัง 3 ปี (2556 - 2558) โดยศึกษาประเด็นด้านการตรวจสอบทางการเงิน ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบการบริหาร ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ และด้านการตรวจสอบพิเศษ ทั้งนี้เพื่อนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยอาศัยทฤษฎีและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

3. วิธีการจัดเก็บข้อมูล

วิธีจัดเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ เช่น เอกสารหลักฐานในการทำงานแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ แผนการปฏิบัติงาน กระดาษทำการ รายงานผลการตรวจสอบ การติดตามผลการตรวจสอบ รายงานประจำปี โดยข้อมูลเหล่านี้จะผันแปรไปตามบริบทของงานในแต่ละปีและได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจโดยตรง ซึ่งผู้ศึกษาจัดทำขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการประมวลผลของข้อมูลที่ได้จากแหล่งและวิธีการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ โดยทำการแยกสรุปผลของข้อมูลเป็นแต่ละปีงบประมาณและแต่ละด้านการตรวจสอบให้เห็นเป็นประเด็นชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ หลังจากนั้นก็จะแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแง่มุมต่างๆ แบบเชิงพรรณนา โดยอาศัยกรอบองค์ความรู้ในทางทฤษฎีและกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ทั้งนี้รวมถึงการนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้จากการข้อมูลและจากการสังเกตการณ์ในสภาพแวดล้อมของงานมาร่วมวิเคราะห์ประกอบด้วย และจากแนวทางในการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยจะนำเสนอผลของข้อมูลและการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ในเชิงตรรกะและนำไปสู่ข้อสรุปของผลการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 4 ผลการวิจัย

เนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้ประกอบไปด้วย ผลของการวิเคราะห์แผนการตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบในแต่ละด้าน ผลของการประเมินจากเอกสารหลักฐานการตรวจสอบ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบและบทสรุปขั้นต้นของข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลของการวิเคราะห์การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบภายใน ย้อนหลัง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2556 – 2558) ของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยพอที่จะประมวลสรุปและนำเสนอในเชิงสาระดังนี้

1.1 บทวิเคราะห์ : การวางแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

จากการสำรวจแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ผู้วิจัยพบว่าตัวแปรจำแนกข้อมูลการตรวจสอบภายในย้อนหลัง ปีงบประมาณ 2556 มาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับตัวแปรที่ศึกษาสภาพการตรวจสอบภายในทั้ง 6 ด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1.1 จุดแข็งของการวางแผนและการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

1) การตรวจสอบด้านการเงิน จากการสำรวจพบว่า การวางแผนการตรวจสอบด้านการเงิน มีกิจกรรมการตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบและปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบครอบคลุมจำนวน 4 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมการตรวจสอบใบสำคัญจ่ายเงินงบประมาณ 2. กิจกรรมการตรวจสอบใบสำคัญการจ่ายเงินนอกงบประมาณ 3. กิจกรรมการตรวจสอบบัญชีโครงการบริการสระว่ายน้ำ 4. กิจกรรมการตรวจสอบลูกหนี้เงินยืมนอกงบประมาณ

2) การตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามข้อกำหนด จากการสำรวจพบว่า การวางแผนการตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามข้อกำหนด มีกิจกรรมการตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบและปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ คือ กิจกรรมการตรวจสอบครุภัณฑ์ ของโครงการบริการสระว่ายน้ำ

3) การตรวจสอบด้านการบริหาร จากการสำรวจพบว่า การวางแผนการตรวจสอบด้านการบริหาร มีกิจกรรมการตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบและปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ การบริหารงบประมาณ ของโครงการบริการสระว่ายน้ำ

4) การตรวจสอบพิเศษ จากการสำรวจพบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 งานตรวจสอบภายในได้รับคำสั่งพิเศษจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยฯ มอบหมายให้งานตรวจสอบเข้าตรวจพิเศษ

เป็นการเร่งด่วน จำนวน 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมการตรวจสอบการสั่งซื้อ การจำหน่าย การนำเงินส่งคลัง และตรวจนับขวดน้ำคงเหลือ ของโครงการน้ำดื่มทะเลแก้วฯ

1.1.2 จุดอ่อนของการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

1) การตรวจสอบด้านการดำเนินงานและการตรวจสอบด้านการปฏิบัติงานตามข้อกำหนด จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบ ไว้ 2 กิจกรรม คือ 1. โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์พื้นที่ใต้ ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ 2.โครงการติดตามความก้าวหน้าผู้ประกอบการใหม่ของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

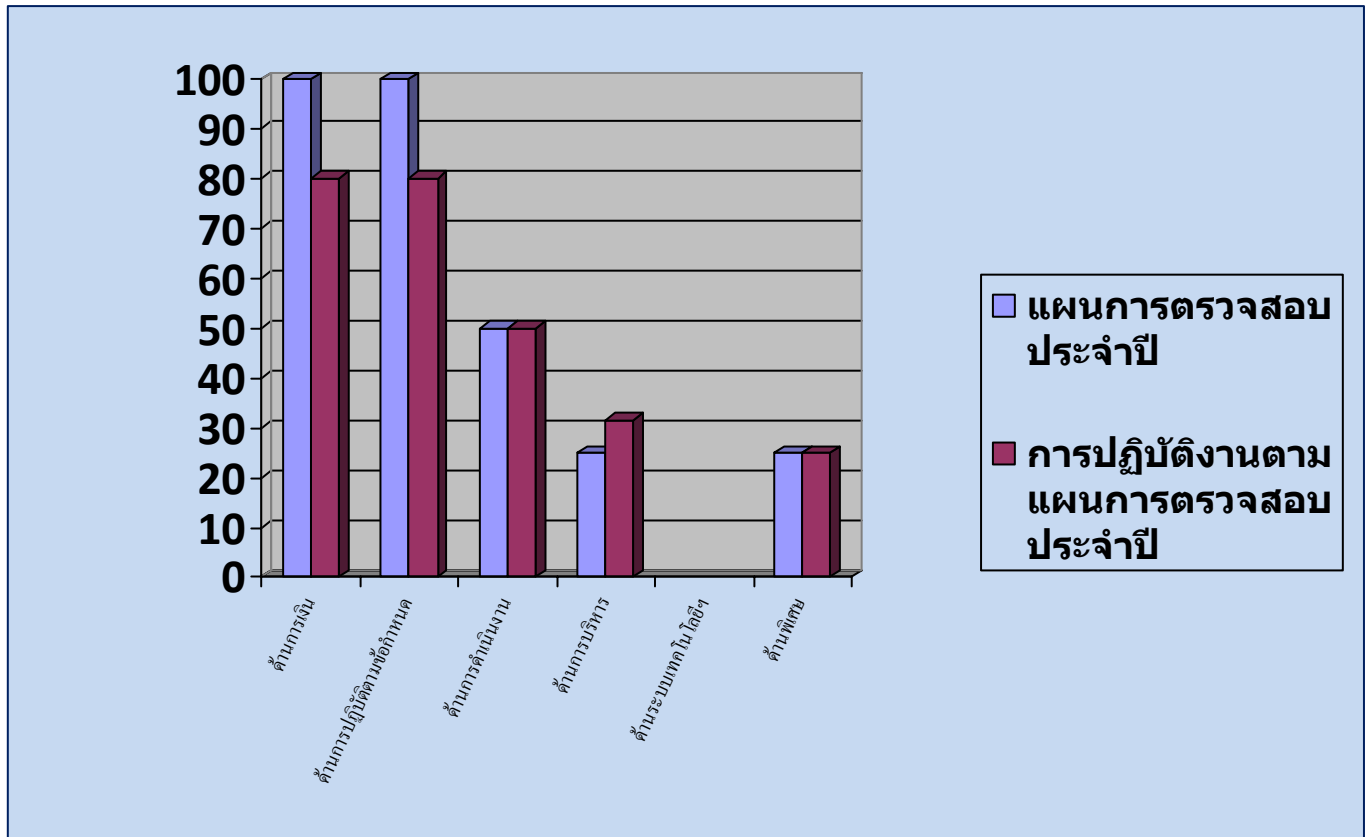
2) การตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบไว้ 1 กิจกรรม คือ 1. การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ครุภัณฑ์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

3) การตรวจสอบด้านการเงิน จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบด้านการเงินไว้ 1 กิจกรรม คือ การตรวจสอบบัญชีศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจฯ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

4) การตรวจสอบด้านระบบสารสนเทศ จากการสำรวจพบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ไม่ได้มีการวางแผนด้านระบบสารสนเทศไว้ จึงทำให้ไม่มีการเข้าตรวจสอบเรื่องดังกล่าว

จากผลการศึกษา สภาพการตรวจสอบงานตรวจสอบภายใน ตามแผนการตรวจสอบภายใน สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 กับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบ

จากตารางที่ 4.1 สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายในตามแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 จะพบว่า มีการวางแผนการตรวจสอบไม่ครบตามประเด็นการตรวจสอบ โดยไม่ได้วางแผนการตรวจสอบด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และจากประเด็นการตรวจสอบ 5 ด้าน มีกิจกรรมการตรวจสอบ 14 กิจกรรม สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ 7 กิจกรรม ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ 7 กิจกรรม สาเหตุเนื่องจากบุคลากรของงานตรวจสอบภายในมีจำกัด จำนวนคน/วัน ในการตรวจสอบไม่เพียงพอต่อแผนการตรวจสอบดังกล่าว

1.2 บทวิเคราะห์ : การวางแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

จากการสำรวจแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ผู้วิจัยพบว่าตัวแปรจำแนกข้อมูลการตรวจสอบภายในย้อนหลัง ปีงบประมาณ 2557 มาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับตัวแปรที่ศึกษาสภาพการตรวจสอบภายในทั้ง 6 ด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.2.1 จุดแข็งของการวางแผนและการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

1) การตรวจสอบด้านการเงิน จากการสำรวจพบว่า การวางแผนการตรวจสอบด้านการเงิน มีกิจกรรมการตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบและปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบครอบคลุมจำนวน 4 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมการตรวจนับเงิน บัญชี และเอกสารแทนตัวเงินสด 2. การตรวจสอบเงินยืมนอกงบประมาณ 3. การตรวจสอบใบสำคัญจ่ายเงินงบประมาณ 4. กิจกรรมการตรวจสอบใบสำคัญการจ่ายเงินนอกงบประมาณ

2) การตรวจสอบด้านระบบสารสนเทศ จากการสำรวจพบว่า การวางแผนตรวจสอบด้านระบบสารสนเทศมีกิจกรรมตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบและปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบครอบคลุม จำนวน 2 กิจกรรม คือ 1. ตรวจสอบการจัดทำประกาศแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของหน่วยงานภาครัฐ 2. ตรวจสอบการดำเนินงานตามแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของหน่วยงานภาครัฐ ของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ

3) การตรวจสอบด้านการดำเนินงาน จากการสำรวจพบว่า การวางแผนการตรวจสอบด้านการดำเนินงานมีกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้ตามแผนการตรวจสอบ 1 กิจกรรม คือ การตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจฯ

4) การตรวจสอบพิเศษ จากการสำรวจพบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 งานตรวจสอบภายในได้รับคำสั่งพิเศษจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยฯ มอบหมายให้งานตรวจสอบเข้าตรวจพิเศษเป็นการเร่งด่วน จำนวน 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมการตรวจสอบการเงินการบัญชี และการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจฯ

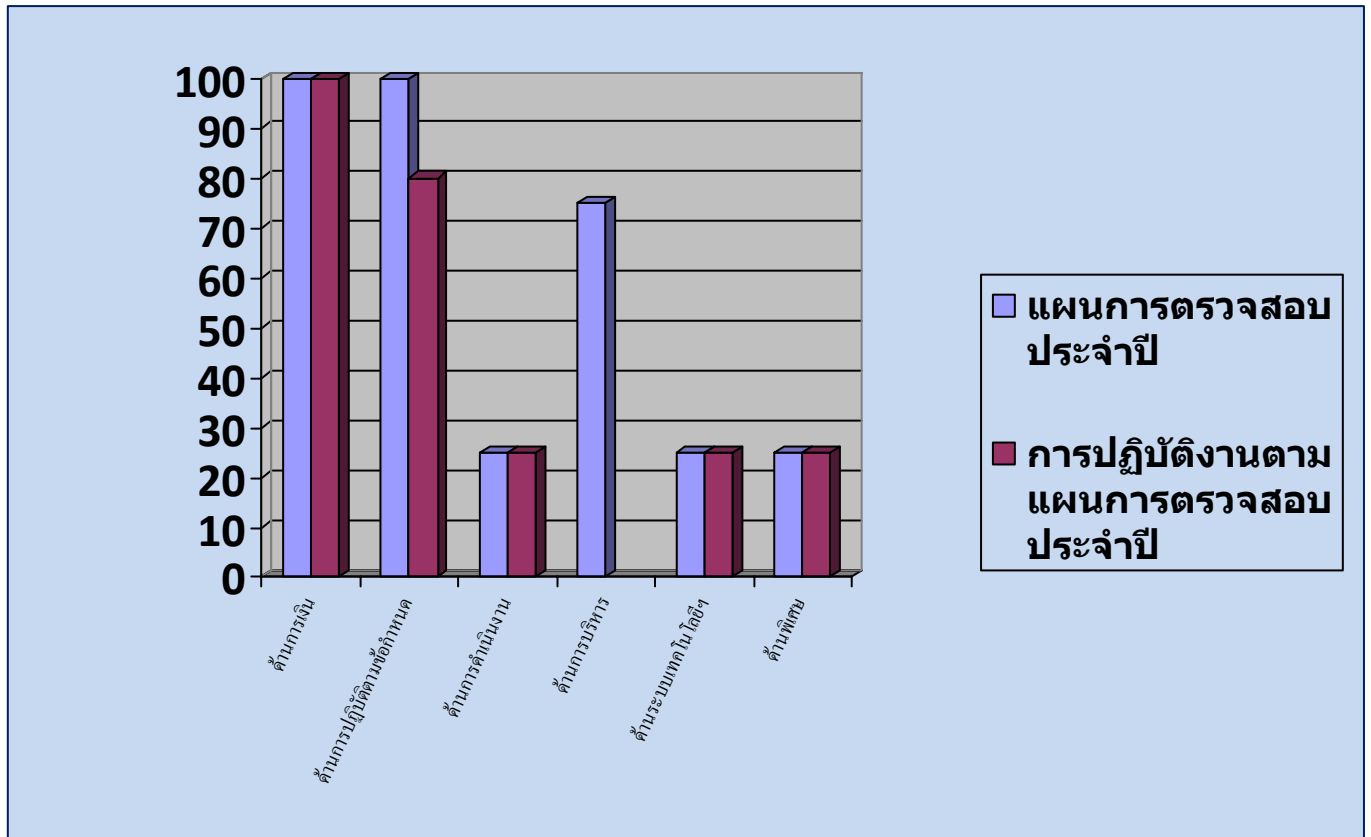
1.1.2 จุดอ่อนของการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

1) การตรวจสอบด้านการบริหาร จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบไว้ 2 กิจกรรม คือ 1. การตรวจสอบการของงบประมาณเป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงบประมาณกำหนด 2. การตรวจสอบการจัดทำคำของบประมาณสอดคล้องกับแผนที่เกี่ยวข้อง ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

2) การตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบไว้ 3 กิจกรรม คือ 1. การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง 2. การควบคุมการใช้วัสดุและครุภัณฑ์ 3. การควบคุมภายใน ของโรงเรียนสาธิตฯ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

จากผลการศึกษา สภาพการตรวจสอบงานตรวจสอบภายใน ตามแผนการตรวจสอบภายใน สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 กับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบ

จากตารางที่ 4.2 สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายในตามแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 จะพบว่า มีพัฒนาการวางแผนการตรวจสอบครบตามประเด็นการตรวจสอบ และจากประเด็นการตรวจสอบทั้ง 6 ด้าน มีกิจกรรมการตรวจสอบ 13 กิจกรรม สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ 8 กิจกรรม ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ 5 กิจกรรม สาเหตุเนื่องจากบุคลากรของงานตรวจสอบภายในมีจำกัด จำนวนคน/วันในการตรวจสอบไม่เพียงพอ บุคลากรเองขาดประสบการณ์และความชำนาญทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ตามแผนครบทุกกิจกรรมการตรวจสอบดังกล่าว

1.3 บทวิเคราะห์ : การวางแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

จากการสำรวจแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ผู้วิจัยพบว่าตัวแปรจำแนกข้อมูลการตรวจสอบภายในย้อนหลัง ปีงบประมาณ 2558 มาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับตัวแปรที่ศึกษาสภาพการตรวจสอบภายในทั้ง 6 ด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.3.1 จุดแข็งของการวางแผนและการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

1) การตรวจสอบด้านการเงิน จากการสำรวจพบว่า การวางแผนการตรวจสอบด้านการเงิน มีกิจกรรมการตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบและปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบครอบคลุมจำนวน 4 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมการตรวจนับเงิน บัญชีและเอกสารแทนตัวเงินสด 2. การตรวจสอบเงินยืมนอกงบประมาณ 3. การตรวจสอบใบสำคัญเงินนอกงบประมาณ 4. ตรวจสอบการจัดทำรายงานแสดงยอดเงินคงเหลือประจำเดือน (เงินฝากธนาคาร) ของโครงการจัดตั้งกองคลัง

2) การตรวจสอบพิเศษ จากการสำรวจพบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 งานตรวจสอบภายในได้รับคำสั่งพิเศษจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยฯ มอบหมายให้งานตรวจสอบเข้าตรวจพิเศษเป็นการเร่งด่วน จำนวน 4 กิจกรรม คือ 1. ตรวจสอบการจัดทำรายงานแสดงยอดเงินคงเหลือประจำเดือน (เงินฝากธนาคาร) ของโครงการจัดตั้งกองคลัง 2. การตรวจสอบการเงินการบัญชี การดำเนินงานของโครงการน้ำดื่มทะเลแก้ว 3. การเบิกจ่ายเงินวิจัย ของสถาบันวิจัยฯ 4. การเงินการบัญชี การปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดของศูนย์หนังสือทะเลแก้ว

1.1.2 จุดอ่อนของการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

1) การตรวจสอบด้านการดำเนินงาน จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบไว้ 1 กิจกรรม คือ 1. การตรวจสอบการดำเนินงานโครงการส่งเสริมเรียนรู้ภาษาอาเซียนหรือความรู้เกี่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียนสำหรับนักศึกษา ของคณะวิทยาศาสตร์ฯ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

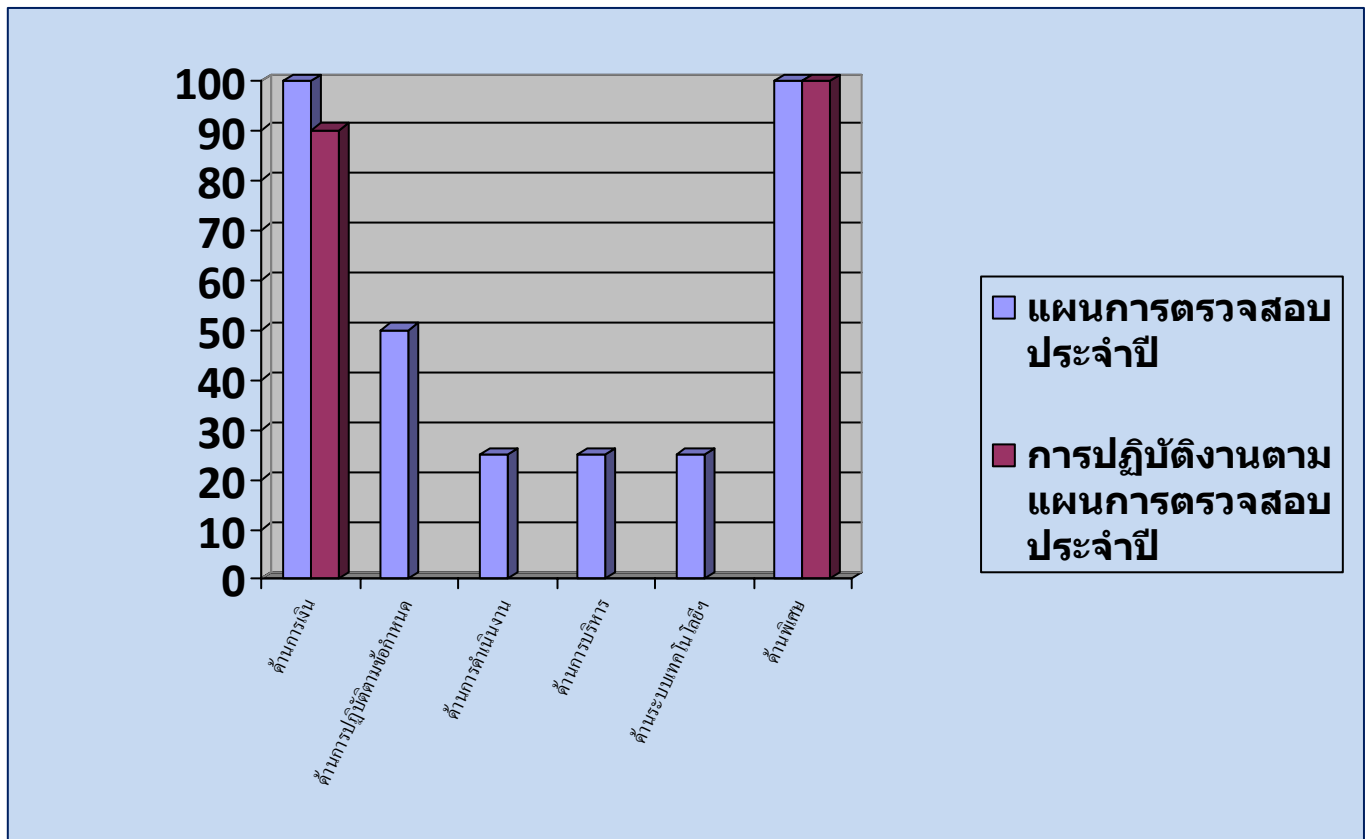
2) การตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบไว้ 2 กิจกรรม คือ 1. การตรวจสอบหลักฐาน เอกสารใบสำคัญที่ใช้ประกอบ 2. ตรวจครุภัณฑ์ ของคณะกองพัฒนานักศึกษา ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

3) การตรวจสอบด้านการเงิน จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบด้านการเงินไว้ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผน 1 กิจกรรม คือ 1. การเงิน การบัญชีของศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่าง

4) การตรวจสอบระบบสารสนเทศ จากการสำรวจพบว่า ตามที่ได้วางแผนการตรวจสอบระบบสารสนเทศไว้ 1 กิจกรรม ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ

จากผลการศึกษา สภาพการตรวจสอบงานตรวจสอบภายใน ตามแผนการตรวจสอบภายใน สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 กับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบ

จากตารางที่ 4.3 สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายในตามแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จะพบว่า มีการวางแผนการตรวจสอบครบตามประเด็นการตรวจสอบ และจากประเด็นการตรวจสอบทั้ง 6 ด้าน มีกิจกรรมการตรวจสอบ 13 กิจกรรม สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบ 8 กิจกรรม ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ 7 กิจกรรม สาเหตุเนื่องจากบุคลากรของงานตรวจสอบภายในมีจำกัด และได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบพิเศษเพิ่มมากขึ้นทำให้ต้องปรับแผนการตรวจสอบ ทั้งนี้จำนวนคน/วันในการตรวจสอบยังไม่เพียงพอต่อแผนการตรวจสอบดังกล่าว

2. ผลการวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.1 แนวโน้มของโอกาสต่อการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายใน ย้อนหลัง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2556 – 2558) ของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1) ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรเปิดโอกาสให้งานตรวจสอบภายใน มีอำนาจ หน้าที่ ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกหน่วยรับตรวจภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และมีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลเอกสาร ทรัพย์สิน และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการสอบถาม คำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจสอบ

2) การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในมีความเป็นอิสระทั้งในการปฏิบัติงาน การรายงาน และการเสนอความเห็นในการตรวจสอบ

3) ผู้บริหารเห็นความสำคัญในการปกปิดข้อมูลที่เป็นความลับจากรายงานผลการตรวจสอบ โดยนำผลการตรวจสอบรายงานตรงต่ออธิการบดี

4) การตรวจสอบด้านการเงินและบัญชีของหน่วยรับตรวจต่างๆ ภายในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (2556 - 2557) พบว่าการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่เป็นปัจจุบันและเป็นไปตามหลักบัญชีสากล ซึ่งจะทำให้เกิดความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลตัวเลขต่างๆ ทางการเงิน การบัญชีและรายงานทางการเงิน โดยครอบคลุมถึงการดูแลป้องกันทรัพย์สินรวมถึงการได้มีการประเมินความเสี่ยงพอของระบบการควบคุมภายในของระบบงานต่างๆ ว่ามีเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่บันทึกในบัญชี รายงานทะเบียนและเอกสารต่างๆ ถูกต้อง และสามารถสอบทานได้หรือเพียงพอที่จะป้องกันการรั่วไหล สูญหายของทรัพย์สินต่างๆ

5) การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด จากผลการตรวจสอบย้อนหลัง 3 ปี พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ การควบคุมครุภัณฑ์และวัสดุสำนักงานของหน่วยรับตรวจต่างๆ มีการควบคุม มีการจัดทำเอกสารหลักฐานให้เป็นไปตามขั้นตอนการเบิกจ่าย มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น และมีการควบคุมดูแลบำรุงรักษาวัสดุสำนักงานให้มีสภาพที่พร้อมต่อการใช้งานเป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งและมติ คณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

6) การตรวจสอบด้านการดำเนินงาน จากผลการตรวจสอบย้อนหลัง 3 ปี พบว่า การดำเนินงานของโครงการต่างๆ ภายในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่กำหนด มีการรายงานผลทั้งในระหว่างปฏิบัติงานและหลังจากปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยจะทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือไม่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยมีผลผลิตและผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

7) การตรวจสอบด้านการบริหาร จากการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบย้อนหลัง 3 ปี ผู้วิจัยพบว่า การตรวจสอบด้านการบริหารของหน่วยงานต่างๆ มีกระบวนการปฏิบัติงาน ขั้นตอน ของระบบการควบคุมภายใน เกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและทรัพย์สินต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจของส่วนราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานและหลักการกำกับดูแล

กิจการที่ดี ในเรื่องของความเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และความโปร่งใสของผู้บริหารภายในมหาวิทยาลัยเป็นการตรวจสอบเพื่อให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหารขององค์กร

8) การตรวจสอบพิเศษ จากการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบย้อนหลัง 3 ปี ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่การตรวจสอบพิเศษที่ได้รับนโยบายจากผู้บริหาร หรือหน่วยงานที่ต้องการให้เข้าไปตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตนั้น ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานจัดหารายได้ มีความเสี่ยง ผลของการเข้าไปตรวจสอบจะทำให้หน่วยงานมีความตื่นตัว ผู้รับผิดชอบงานก็จะต้องจัดทำรายงาน ข้อมูลต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วนถูกต้อง ปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น เป็นการตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตและเพื่อให้หน่วยรับตรวจปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามหลักการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

2.2 แนวโน้มของข้อจำกัดต่อการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายใน ย้อนหลัง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2556 – 2558) ของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1) ข้อจำกัดด้านอัตรากำลังของงานตรวจสอบภายใน เนื่องจากปัจจุบันงานตรวจสอบภายในมีโครงสร้างอัตรากำลัง 4 อัตรา แต่มีผู้ปฏิบัติงานจริงเพียง 3 อัตรา และจะต้องตรวจสอบหน่วยรับตรวจภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน่วยรับตรวจจำนวนมากและการตรวจสอบในแต่ละด้านก็มีความแตกต่างกัน ทำให้บุคลากรของงานตรวจสอบภายในไม่เพียงพอต่อการตรวจสอบ

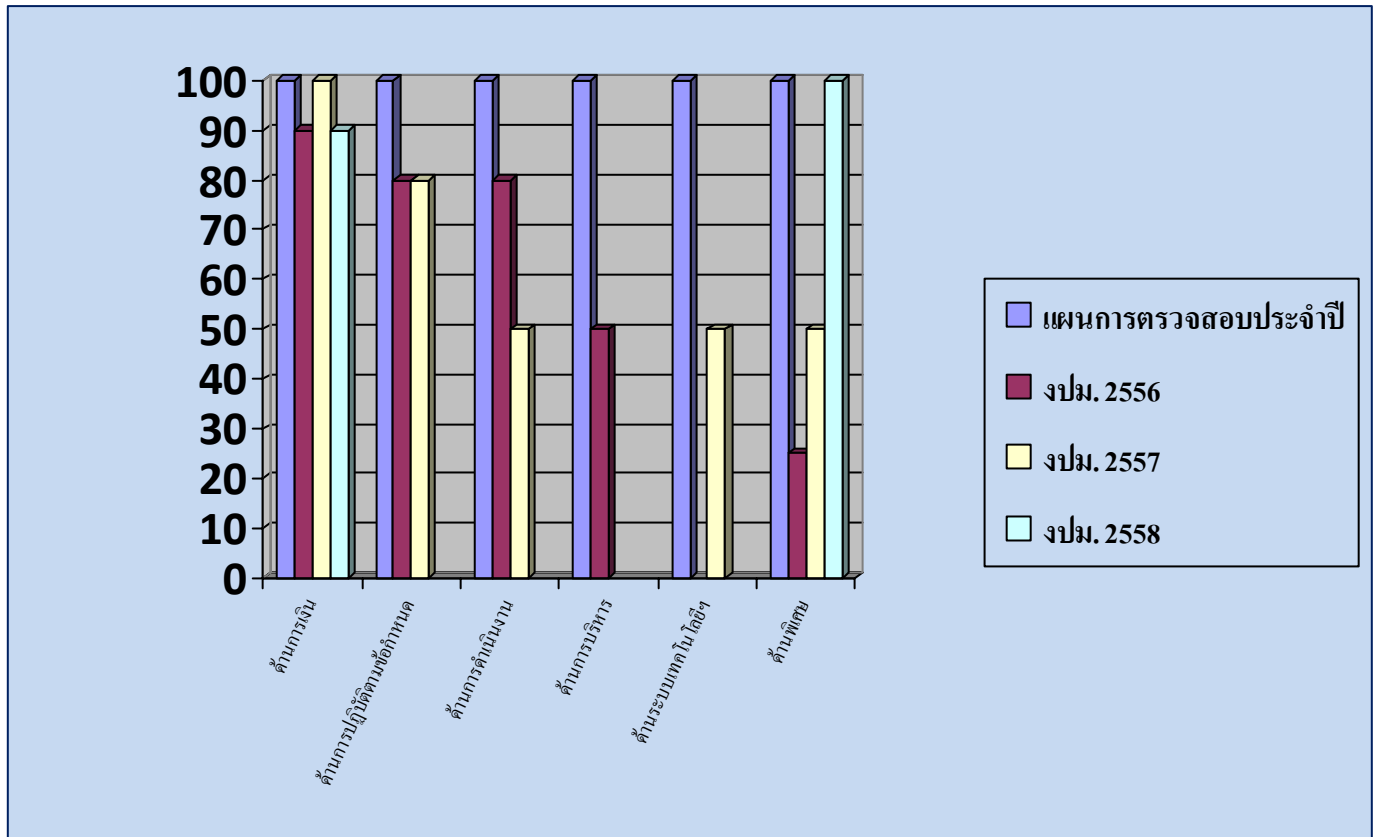
2) ข้อจำกัดในเรื่องของความรู้ความสามารถของบุคลากรงานตรวจสอบภายใน ในการตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เช่น การระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การตรวจสอบ การตรวจสอบสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการตรวจสอบที่ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ ในการเข้ามาตรวจสอบ ทำให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของความรู้ความสามารถของบุคลากรของงานตรวจสอบภายใน ซึ่งอาจจะทำให้งานที่ตรวจสอบไปไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเท่าที่ควร

3) การเล็งเห็นความสำคัญของการตรวจสอบ บางหน่วยรับตรวจยังไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าไปตรวจสอบ มีการปกปิดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ทำให้การตรวจสอบมีความยากลำบาก ส่งผลให้รายงานผลการตรวจสอบไม่ครอบคลุมและไม่สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นได้

4) ข้อจำกัดในเรื่องของการปฏิบัติงานไม่ได้ตามแผนการตรวจสอบที่วางไว้ในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีจะมีการสรุปรายงานผลการตรวจสอบและติดตามในแต่ละปี และจะพบว่าในแต่ละปีจะไม่สามารถตรวจสอบได้ครบทุกเรื่องตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากอัตรากำลังไม่เพียงพอ การลาออกของบุคลากร การไปฝึกอบรม การได้รับมอบหมายให้ไปตรวจสอบพิเศษโดยด่วน การร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ครบทุกประเด็นที่ได้วางแผนไว้

จากผลการศึกษา สภาพการตรวจสอบงานตรวจสอบภายใน ตามแผนการตรวจสอบภายใน ย้อนหลัง 3 ปี (พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2558) สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการเปรียบเทียบความสำเร็จของแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณย้อนหลัง 3ปี กับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบ

จากตารางที่ 4.4 สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายในตามแผนการตรวจสอบภายใน ย้อนหลัง 3 ปี (พ.ศ. 2556 – 2558) จะพบว่า มีการวางแผนการตรวจสอบไม่ครบตามประเด็นการตรวจสอบ ครบทั้ง 6 ด้านในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 และพบว่า การตรวจสอบด้านการเงินจะเป็นหัวใจหลักในการตรวจสอบโดยจะวางแผนการตรวจสอบทุกปี และมีกิจกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้น อันดับที่ 2 คือการตรวจสอบพิเศษซึ่งเป็นการได้รับนโยบายจากผู้บริหารให้เข้าตรวจเร่งด่วน จากการตรวจสอบดังกล่าวอาจจะทำให้กระทบต่อการวางแผนด้านอื่นด้วย เนื่องจากบุคลากรของงานตรวจสอบภายในมีจำกัด จำนวนคน/วันในการตรวจสอบไม่เพียงพอต่อแผนการตรวจสอบดังกล่าว จึงทำให้ต้องมีการปรับแผนไปตรวจเรื่องที่มีความสำคัญเร่งด่วนก่อน

3. ผลของการวิเคราะห์ของการดำเนินงานตามแนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ

จากการวิเคราะห์ผลที่งานตรวจสอบภายในได้เข้าร่วมการประเมินประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ นั้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารราชการ เนื่องจากงานตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพจะต้องมีความเข้มแข็งถึงจะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยจะวิเคราะห์ ทั้ง 16 ประเด็น ดังนี้

3.1 ผลของการประกันคุณภาพด้านกฎบัตรการตรวจสอบภายใน จากการวิเคราะห์พบว่า กฎบัตรของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม มีการจัดทำครอบคลุมเป็นไปตามองค์ประกอบของกฎบัตร ได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการ และมีการทบทวนและเผยแพร่เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันทุกปี และได้รับการประเมินประกันคุณภาพอยู่ในระดับ ดี

3.2 ผลของการประเมินประกันคุณภาพด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่เป็นอิสระและเที่ยงธรรม จากการวิเคราะห์พบว่า การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในมีการเสนอรายงานและได้รับการอนุมัติแผนการตรวจสอบโดยตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการ ทั้งนี้ บุคลากรของงานตรวจสอบภายในเองได้มีการปฏิบัติงานตามกรอบความประพฤติที่กำหนด มีความเข้าใจในมาตรฐานจริยธรรม คุณธรรมของการตรวจสอบและได้มีการเผยแพร่กรอบความประพฤติ มาตรฐานจริยธรรมดังกล่าวให้ทราบภายในมหาวิทยาลัย โดยได้รับการประเมินการประกันคุณภาพอยู่ในระดับ ดี

3.3 ผลของการประเมินประกันคุณภาพด้านความเชี่ยวชาญการตรวจสอบภายใน จากการวิเคราะห์พบว่า ความเชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบภายในบุคลากรในงานตรวจสอบภายในมีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายในมากกว่า 5 ปีขึ้นไป และได้รับวุฒิปริญญาจำนวนมากกว่าร้อยละ 65 ซึ่งคะแนนที่ได้รับอยู่ในระดับดีมาก

3.4 ผลของการประเมินประกันคุณภาพด้านการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในอย่างระมัดระวังรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ จากการวิเคราะห์พบว่า การปฏิบัติงานมีการสอบทานระบบการควบคุมภายใน มีการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ มีการวางแผนการตรวจสอบและไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยมีการกำกับดูแลสอบทานจากหัวหน้างานตรวจสอบภายในจัดทำในรูปแบบของการบันทึกลงในกระดาษทำการ ได้รับการประเมินฯ ในระดับดี

3.5 ผลของการประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาวิชาชีพการตรวจสอบภายใน จากการวิเคราะห์พบว่า งานตรวจสอบภายในได้จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรในระดับหน่วยงานไว้ในแผนการตรวจสอบภายใน ซึ่งบุคลากรจะได้รับการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆ ที่จะนำมาสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานในงาน เช่น การอบรมด้านการควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยง และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงาน 30 ชม.ต่อคนต่อปี และได้รับการประเมินฯ อยู่ในระดับ ดี

3.6 ผลของการประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน จากการวิเคราะห์พบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มีการประเมินผลและติดตามตามสายการบังคับบัญชาและมีการประเมินจาก

แผนปฏิบัติงานตรวจสอบ กระดาษทำการตรวจสอบ ร่างรายงานผลการปฏิบัติงาน หลักฐานการประเมินตนเอง ความพึงพอใจ รายงานผลการประเมินเสนอหัวหน้าส่วนราชการ เป็นต้น ได้รับการประเมินฯ อยู่ในระดับพอใช้

3.7 ผลของการประเมินแผนการตรวจสอบ การเสนอและอนุมัติแผนการตรวจสอบ จากการวิเคราะห์พบว่า งานตรวจสอบภายในมีการจัดทำแผนการตรวจสอบตามผลการประเมินความเสี่ยง และทั้งนี้การวางแผนการตรวจสอบภายในยังประกอบไปด้วยการนำข้อมูลและนโยบายที่ได้รับจากฝ่ายบริหารมาใช้ ประกอบการวางแผนทุกปี โดยครอบคลุมการวางแผนครบ 6 ประเด็นและได้รับการอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการ ซึ่งประเด็นนี้การประเมินอยู่ในระดับดี

3.8 ผลของการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ จากการวิเคราะห์พบว่า งานตรวจสอบภายในได้มีการจัดประชุมในหน่วยงานและนำเสนอหัวหน้าส่วนราชการเพื่อทบทวนเกณฑ์และปัจจัยความเสี่ยง เพื่อให้ครอบคลุมกับภารกิจของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยทุกปี ซึ่งผลที่ได้จะนำไปใช้ในการวางแผนการตรวจสอบด้วย การประเมินฯ อยู่ในระดับดี

3.9 ผลของการประเมินงบประมาณและอัตรากำลังของหน่วยงานตรวจสอบภายใน จะเห็นว่า งานตรวจสอบภายในได้รับจัดสรรงบประมาณจากมหาวิทยาลัยและมีโครงสร้างอัตรากำลังที่ชัดเจน แต่มีผู้ปฏิบัติงานไม่เต็มตามจำนวนกรอบอัตรากำลัง ทำให้การประเมินฯ ข้อนี้ไม่ผ่านการประเมิน ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่เนื่องจากขาดบุคลากรมีจำกัด

3.10 ผลของการประเมินนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน การประสานงาน จากการวิเคราะห์พบว่า งานตรวจสอบภายในมีนโยบายหรือแนวทางที่ใช้ในการตรวจสอบภายในแต่อาจจะเผยแพร่ให้ทราบไม่ทั่วถึงภายในองค์กร และคู่มือการปฏิบัติงานในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมทุกภารกิจ ได้รับการประเมินในดับพอใช้

3.11 ผลของการประเมินด้านการรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนของหน่วยงานตรวจสอบภายใน จากการสำรวจพบว่า งานตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน 3 ครั้งต่อปี และมีสาระสำคัญครบถ้วนและรายงานให้หัวหน้าส่วนราชการรับทราบแต่ยังไม่มี การเผยแพร่ภายในองค์กร ซึ่งได้รับการประเมินฯ อยู่ในระดับดี

3.12 ผลการประเมินประกันคุณภาพด้านกิจกรรมการตรวจสอบภายในต้องประเมินและช่วยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการกับกำกวม การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมของส่วนราชการ จากการวิเคราะห์พบว่า งานตรวจสอบภายในได้จัดทำกิจกรรมการตรวจสอบภายในมีการประเมินกระบวนการ กำกับดูแล บริหารความเสี่ยงซึ่งจะระบุไว้ชัดเจนในแผนการตรวจสอบแต่ยังไม่มีประเด็นการรายงานยังไม่ครอบคลุมทุกภารกิจ ระดับการประเมินฯ อยู่ในระดับพอใช้

3.13 ผลการประเมินประกันคุณภาพด้านการวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบ จากการวิเคราะห์พบว่า งานตรวจสอบภายในได้มีการจัดแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในครบถ้วนทุกภารกิจงานตรวจสอบภายในตามแผนการตรวจสอบประจำปี รวมถึงการนำไปใช้ในการลงตรวจภาคสนามและได้มีการทบทวนร่วมกันในหน่วยงานเกี่ยวกับการปรับปรุงแผนปฏิบัติการทุกปี ระดับการประเมินฯ อยู่ในระดับดี

3.14 ผลการประเมินประกันคุณภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนาม จากการวิเคราะห์พบว่า งานตรวจสอบภายในได้มีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ประกอบการตรวจสอบนำมาบันทึกเป็นกระดาษทำการเพื่อให้สามารถอ่านแล้วเกิดความเข้าใจง่าย โดยมีการจัดประชุมเปิดและปิดตรวจกับหน่วยรับตรวจสอบเพื่อชี้แจงให้มีความเข้าใจตรงกัน การประเมินอยู่ในระดับดี

3.15 ผลการประเมินประกันคุณภาพรายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ จากการวิเคราะห์พบว่า การรายงานผลการตรวจสอบภายในมีองค์ประกอบครบถ้วน แต่ยังไม่ครบถ้วนตามแผน และระยะเวลายังไม่เป็นไปตามแผนงาน ยังไม่ผ่านการประเมิน

3.16 ผลการประเมินประกันคุณภาพการติดตามผลการตรวจสอบ จากการวิเคราะห์พบว่า มีการจัดทำผลการติดตามผลการตรวจสอบแต่ยังไม่ครอบคลุมทุกประเด็น การประเมินอยู่ในระดับพอใช้

4. การวิเคราะห์เพื่อประเมินผลลัพธ์จากการนำแผนการตรวจสอบภายในมาพัฒนางานร่วมกันกับแนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ

4.1 ผลลัพธ์ในทางที่ดีที่อาจจะเกิดขึ้นในงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผลลัพธ์อันอาจเกิดขึ้นจากการนำจุดแข็งของการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณย้อนหลัง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556 – 2558) มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาร่วมกับเกณฑ์ประกันคุณภาพของงานตรวจสอบภายในภาครัฐ จะพบว่า

1) ผลลัพธ์จากการที่ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรเปิดโอกาสให้บุคลากรของงานตรวจสอบภายในได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน และเล็งเห็นความสำคัญของงานตรวจสอบภายใน ให้สิทธิอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานและเผยแพร่ไว้ชัดเจนในกฎบัตรการตรวจสอบภายใน ส่งผลให้ บุคลากรงานตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรม มีความเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ

2) ผลลัพธ์อันเกิดจากการที่ผู้บริหารเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเอง โดยให้บุคลากรในงานตรวจสอบภายในได้รับประสบการณ์และถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม และให้โอกาสในการหาประสบการณ์ที่เกี่ยวกับงานเพิ่มเติมในการฝึกอบรมที่ได้รับการยอมรับทางวิชาชีพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลในการนำมาปรับใช้ในงานให้มีความเข้มแข็ง รอบคอบและระมัดระวังเยี่ยงมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

3) ผลลัพธ์อันเกิดจากการประเมินผลการปฏิบัติงานส่งผลให้งานตรวจสอบภายในมีความเข้มแข็งซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาจุดอ่อนของการปฏิบัติงานได้ตรงจุด

4) ผลลัพธ์อันเกิดจากการวางแผนการตรวจสอบภายใน หากงานตรวจสอบภายใน มีการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ มีการประเมินการควบคุมภายใน และหารือขอนโยบายจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กรมาใช้ในการประกอบการวางแผนการตรวจสอบ ครบถ้วนทั้ง 6 ประเด็นการตรวจสอบ จะส่งผลให้ผู้บริหารขององค์กรสามารถบริหารงานได้ง่ายขึ้น และหน่วยรับตรวจก็สามารถนำผลการตรวจสอบไปปรับปรุงและพัฒนาในการพัฒนางานของตัวเองให้ดียิ่งขึ้น

6) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดสรรงบประมาณส่งผลให้บุคลากรของงานตรวจสอบภายในมีแรงจูงใจที่มหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญในการที่จะให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองและนำมาผลของการพัฒนาตนเองกลับมาพัฒนางานของงานตรวจสอบภายใน

7) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการสรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนของงานตรวจสอบภายใน ส่งผลให้ผู้ตรวจสอบภายในเองและหัวหน้าส่วนราชการทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการดำเนินงานของงานตรวจสอบภายในและข้อบกพร่องของงานตรวจสอบภายใน

8) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ส่งผลให้ ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้นและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนแม้ว่าบุคลากรจะยังไม่มีประสบการณ์ก็สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบได้

4.1 ผลกระทบในทางที่ไม่ดีที่อาจจะเกิดขึ้นในงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม หากไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนงาน

1) ผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นจากอัตรากำลังของงานตรวจสอบภายในที่ยังมีไม่เพียงพอเหมาะสมกับหน่วยรับตรวจภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะทำให้เกิดจุดอ่อนในเรื่องของการตรวจสอบไม่ครบตามแผนการตรวจสอบที่วางไว้ และจะทำให้เกิดจุดอ่อนในเรื่องนี้เกิดขึ้นทุกปีที่มีการประเมิน

2) ผลกระทบอันเกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการตรวจสอบภายใน เนื่องจากอัตรากำลังไม่เพียงพอ ส่งผลให้การรายงานผลการตรวจสอบประจำปี ไม่เป็นไปตามแผนงานครอบคลุมทุกภารกิจ

3) ผลกระทบอันเกิดจากความรู้ความสามารถของบุคลากร ที่เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน ส่งผลให้งานที่ตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากพอ

5. บทสรุปขั้นต้นในผลของการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์แนวโน้มของผลลัพธ์ในทางที่ดีและข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นกับงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากการวิเคราะห์สภาพงานการวางแผนการตรวจสอบย้อนหลัง 3 ปี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2558 กับกิจกรรมการตรวจสอบทั้ง 6 ประเด็น จะเห็นได้ว่าเกิดขึ้นทั้งผลลัพธ์และข้อจำกัดขึ้นพร้อมๆ กัน แม้ว่าผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบ จะมีจุดแข็งหรือข้อดีหลายประการ ซึ่งก็เป็นที่น่าพอใจต่อการตรวจสอบภายใน และมีโอกาสในการพัฒนาการตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น แต่ในส่วนของข้อจำกัดที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นปัญหาอันสำคัญของการตรวจสอบภายใน และส่งผลต่อการบริหารในภาพรวมขององค์กร ที่จะต้องเล็งเห็นความสำคัญของงานตรวจสอบภายในให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะแก้ไขหรือลดปัญหาของข้อจำกัดที่จะส่งผลให้เกิดผลกระทบในเรื่องอื่นๆ ตามมา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อเสนอแนะต่างๆ ไว้ในบทที่ 6 ทั้งนี้เพื่อให้การตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สามารถนำปัญหาเหล่านี้ไปปรับปรุงแก้ไขร่วมกันกับหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงได้รับทราบ ในการที่จะนำมาพัฒนางานตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นที่น่าเชื่อถือ มีความเหมาะสมต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้จะประกอบไปด้วย สรุปการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน จากการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในย้อนหลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2557 กับประเด็นที่ต้องใช้ในการตรวจสอบ สรุปแนวโน้มผลลัพธ์ที่ดีและข้อจำกัดของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไปและบทสรุปของผู้วิจัย

1. สรุปผลการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายในจากการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2558

ผลจากการวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายในย้อนหลัง 3 ปี ที่ได้นำเสนอไว้ในรายละเอียดในบทที่ 5 พอที่จะประมวลสรุปเกี่ยวกับสภาพการตรวจสอบภายในที่นำแผนการตรวจสอบภายในไปปฏิบัติกับกิจกรรมการตรวจสอบ ทั้ง 6 ประเด็น ได้ดังนี้

1.1 การวางแผนการตรวจสอบภายใน

การวางแผนการตรวจสอบภายใน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2558 นั้น หัวหน้างานตรวจสอบภายในได้มีการวางแผนการตรวจสอบภายใน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมและตรงกับประเด็นในการตรวจสอบมากที่สุด โดยการวางแผนการตรวจสอบภายในจะนำข้อมูลหลายด้านมาประกอบกัน เช่น ข้อมูลนโยบายจากฝ่ายบริหาร การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบภายในองค์กร ข้อมูลตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลางในเรื่องของการประกันคุณภาพ ข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการโดยกลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวงและข้อมูลด้านอัตรากำลังของงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มาเป็นข้อมูลในการวางแผนการตรวจสอบในแต่ละปี เพื่อให้มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติงาน มีความครบถ้วนและเหมาะสม และจะต้องได้รับการอนุมัติเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการ

1.2 สภาพการตรวจสอบภายใน ในการนำไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในดังกล่าว ปรากฏผลทั้งในเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) การปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 - 2558 ดังนี้

(1) ด้านการตรวจสอบด้านการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการตรวจสอบ พบว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบด้านการเงินมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบค่อนข้างชัดเจน โดยจะยึดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก และจากการปฏิบัติงานจริงพบว่าสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามแผนงานเป็นส่วนใหญ่ โดยจะสรุปผลการตรวจสอบไว้ในรายงานผลการตรวจสอบและติดตามประจำปี

(2) ด้านการตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนด จะใช้ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องเป็นหลักประกอบกับการควบคุมภายในของหน่วยรับตรวจ ซึ่งส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบข้อกำหนดได้ดีพอสมควร

(3) ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน ส่วนใหญ่จะทำการตรวจสอบโครงการต่างๆ ที่มีจำนวนเงินมากๆ โดยมีองค์ประกอบของข้อตรวจพบเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ คือ 1. สภาพที่เกิดขึ้นจริง 2. เกณฑ์การตรวจสอบ 3. ผลกระทบ 4. สาเหตุ 5. ข้อเสนอแนะ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลจริงเพื่อนำมาเปรียบเทียบความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการนั้นๆ

(4) ด้านการตรวจสอบด้านการบริหาร เป็นการตรวจสอบที่ค่อนข้างยากเนื่องจากเป็นการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในการบริหารงานด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการบริหารงานของผู้บริหารในองค์กร

(5) ด้านการตรวจสอบด้านระบบสารสนเทศ ปัจจุบันองค์กรได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในการทำงานเป็นอย่างมาก การตรวจสอบในเรื่องการใช้ การเข้าถึง การละเมิดสิทธิ การควบคุม การบำรุงรักษา ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ซึ่งหน่วยงานนี้ได้มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ภาครัฐ พ.ศ. 2549 และระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(6) ด้านการตรวจสอบพิเศษ ผู้บริหารขององค์กรได้ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผนการตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น หรือมีเหตุสงสัยว่าจะมีการกระทำที่ส่อไปในทางที่ทุจริตหรือประพฤติชอบเกิดขึ้น ซึ่งงานตรวจสอบภายในได้ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารเพื่อช่วยป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

2. สรุปแนวโน้มของผลลัพธ์ที่ดีและข้อจำกัดต่อการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.1 แนวโน้มของผลลัพธ์ที่ดีสำหรับการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบภายใน ย้อนหลัง 3 ปี

1) ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรเปิดโอกาสให้งานตรวจสอบภายใน ใช้อำนาจหน้าที่ สิทธิ และเผยแพร่ให้ทราบทั่วไปภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกหน่วยรับตรวจเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเอกสาร ทรัพย์สิน การดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยรับตรวจ

2) บุคลากรของงานตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานด้วยความอิสระปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจคุกคามภายนอก

3) การตรวจสอบด้านการเงินและบัญชีของหน่วยรับตรวจต่างๆ เป็นการช่วยป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลตัวเลขต่างๆ ทางการเงิน การบัญชีและรายงานทางการเงิน โดยครอบคลุมถึงการดูแลป้องกันทรัพย์สินรวมถึงการได้มีการประเมินความเสี่ยงของระบบการควบคุมภายในของระบบงานต่างๆ ว่ามีเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่บันทึกในบัญชี รายงาน

ทะเบียนและเอกสารต่างๆ ถูกต้อง และสามารถสอบทานได้หรือเพียงพอที่จะป้องกันการรั่วไหล สูญหายของทรัพย์สินต่างๆ

4) การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ การควบคุมครุภัณฑ์และวัสดุสำนักงานของหน่วยรับตรวจต่างๆ มีการควบคุม มีการจัดทำเอกสารหลักฐานให้เป็นไปตามขั้นตอนการเบิกจ่าย มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น และมีการควบคุมดูแลบำรุงรักษาวัสดุสำนักงานให้มีสภาพที่พร้อมต่อการใช้งานเป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

5) การตรวจสอบด้านการดำเนินงาน พบว่า การดำเนินงานของโครงการต่างๆ ภายในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่กำหนด มีการรายงานผลทั้งในระหว่างปฏิบัติงานและหลังจากปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยจะทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือไม่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยมีผลผลิตและผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

6) การตรวจสอบด้านการบริหารหน่วยงานต่างๆ มีกระบวนการปฏิบัติงาน ขั้นตอน ของระบบการควบคุมภายใน เกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและทรัพย์สินต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจของส่วนราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานและหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ในเรื่องของความเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และความโปร่งใสของผู้บริหารภายในมหาวิทยาลัยเป็นการตรวจสอบเพื่อให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหารขององค์กร

7) การตรวจสอบพิเศษ ส่วนใหญ่การตรวจสอบพิเศษที่ได้รับนโยบายจากผู้บริหาร หรือหน่วยงานที่ต้องการให้เข้าไปตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตนั้น ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานจัดหารายได้ มีความเสี่ยง ผลของการเข้าไปตรวจสอบจะทำให้หน่วยงานมีความตื่นตัว ผู้รับผิดชอบงานก็ต้องจัดทำรายงาน ข้อมูลต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ถูกต้อง ปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น เป็นการตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตและเพื่อให้หน่วยรับตรวจปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามหลักการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

8) การประเมินผลการปฏิบัติงานส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนการตรวจสอบ มีการรายงานผลการตรวจสอบต่อหัวหน้าส่วนราชการ ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน

2.2 แนวโน้มของข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามแผนงานตรวจสอบภายใน ย้อนหลัง 3 ปี

1) ข้อจำกัดด้านอัตรากำลังของงานตรวจสอบภายใน ซึ่งยังมีไม่เพียงพอ และจะต้องตรวจสอบหน่วยรับตรวจภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน่วยรับตรวจจำนวนมากและการตรวจสอบในแต่ละด้านก็มีความแตกต่างกัน ทำให้บุคลากรของงานตรวจสอบภายในไม่เพียงพอต่อการตรวจสอบ

2) ข้อจำกัดในเรื่องของความรู้ความสามารถของบุคลากรงานตรวจสอบภายใน ในการตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ทำให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของความรู้ความสามารถของบุคลากรของงานตรวจสอบภายใน ซึ่งอาจจะทำให้งานที่ตรวจสอบไปไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเท่าที่ควร

3) การเล็งเห็นความสำคัญของการตรวจสอบ บางหน่วยรับตรวจยังไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าไปตรวจสอบ มีการปกปิดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ทำให้การตรวจสอบมีความยากลำบาก ส่งผลให้รายงานผลการตรวจสอบไม่ครอบคลุมและไม่สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นได้

4) ข้อจำกัดในเรื่องของการปฏิบัติงานไม่ได้ตามแผนการตรวจสอบที่วางไว้ในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีจะมีการสรุปรายงานผลการตรวจสอบและติดตามในแต่ละปี และจะพบว่าในแต่ละปีจะไม่สามารถตรวจสอบได้ครบทุกเรื่องตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากอัตรากำลังไม่เพียงพอ การลาคลอดของบุคลากร การไปฝึกอบรม การได้รับมอบหมายให้ไปตรวจสอบพิเศษโดยด่วน การร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะส่งผลไม่สามารถตรวจสอบได้ครบทุกประเด็นที่ได้วางแผนไว้

3. สรุปผลการนำสภาพงานตรวจสอบภายในมาประยุกต์ใช้กับแนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ

การนำแนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในมาพัฒนาปรับปรุงร่วมกับแนวทางการวางแผนการตรวจสอบภายใน ก่อให้เกิดผลลัพธ์ในทางที่ดี โดยนำจุดแข็งของสภาพการตรวจสอบภายใน มาทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ และโอกาสในการที่จะสร้างความเข้มแข็งภายในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเพียงพอต่อการนำผลการตรวจสอบไปปฏิบัติงานให้มีความถูกต้อง รัดกุม และไปเป็นตามระเบียบ กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ยังเป็นการช่วยป้องกันที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ และยังได้รับการประเมินเพื่อรับรองการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากหน่วยงานภายนอก และงานตรวจสอบภายในได้นำข้อจำกัดหรือปัญหาที่เกิดจากการทำงานมาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงาน แต่จะมีเพียงข้อจำกัดบางส่วนที่ยังไม่สามารถแก้ไขหรือปรับปรุงได้

3. ข้อเสนอแนะ

ภายใต้การศึกษาการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติให้องค์กรได้นำไปพิจารณาและใช้ประโยชน์ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

(1) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยฯ ควรกำหนดนโยบายและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่งานตรวจสอบภายในได้นำมาประกอบการวางแผนการตรวจสอบ โดยนโยบายหรือข้อมูลนั้นจะต้องเป็นในลักษณะทางการเป็นสายลักษณะอักษร มีผลการสั่งการโดยตรง ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งที่แนวทางประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐกำหนดขึ้น

(2) หน่วยงานในมหาวิทยาลัยฯ ควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบภายใน โดยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และข้อเท็จจริงในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้

(3) มหาวิทยาลัยฯ ควรมีการจัดฝึกอบรม ให้ความรู้แก่บุคลากร ในการทำความเข้าใจในเรื่องของการบริหาร การดำเนินงานและการปฏิบัติงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานในองค์กรจะมีภาระหน้าที่แตกต่างกัน

กัน และมีบุคลากรเข้ามาใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับบุคลากรใหม่ๆ เหล่านี้ ให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ยังเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และลดกิจกรรมการตรวจสอบของงานตรวจสอบภายในเนื่องจากบุคลากรมีจำกัด

(4) มหาวิทยาลัยฯ ควรให้ความสำคัญในปรับเปลี่ยนโครงสร้างงานและอัตรากำลังของหน่วยงานที่มีภาระงานมาก ในบริบทของแต่ละงานให้มีความเพียงพอเหมาะสม เพื่อที่จะสามารถช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรสามารถขับเคลื่อนไปได้ด้วยความเข้มแข็ง

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้เครื่องมือประกันคุณภาพหรือเทคนิคการบริหารงานสมัยใหม่ในรูปแบบอื่นๆ กับงานตรวจสอบภายในเพื่อดำรงไว้ซึ่งคุณภาพของการปฏิบัติงานเยี่ยงผู้ประกอบการตรวจสอบภายใน

4. บทสรุปของผู้วิจัย

จากการศึกษาและวิจัย เรื่องการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในครั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่าเป็นความโชคดีของผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ที่มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการวิจัยแสวงหาความรู้และคำตอบของงานด้วยตัวเองอย่างจริงจัง จนทำให้ได้รายงานการวิจัยฉบับนี้ออกมา ซึ่งน่าจะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามไม่มากก็น้อย อีกทั้งยังทำให้หน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้มีตัวอย่างการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ออกมาฉบับหนึ่ง ซึ่งแม้จะเป็นการเจาะลึกเฉพาะในส่วนของสภาพการตรวจสอบภายในเท่านั้น แต่ผู้วิจัยก็เชื่อว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในอันที่จะนำไปใช้การวิเคราะห์สภาพงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยต่อไปในอนาคต

ภายใต้การทำวิจัยดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้คำตอบอีกสำคัญประการหนึ่งก็คือ ผลของการวิเคราะห์สภาพการตรวจสอบภายใน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ไม่ใช่เกิดจุดอ่อนหรือผลกระทบเสมอไป แต่ยังมีผลลัพธ์ที่ดี จุดแข็ง ซึ่งเป็นโอกาสในการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร แต่คำตอบอีกประการหนึ่งซึ่งผู้วิจัยถือว่าสำคัญอย่างเป็นที่สุดก็คือ งานตรวจสอบภายในเป็นงานที่สามารถให้บริหารหรือให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหาร และเป็นหลักประกันขององค์กรในด้านการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายใน ทั้งในด้านการเงินและการบริหาร เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรและงานตรวจสอบภายในยังช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Corporate Governance) ความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency) ป้องกันการประพฤติมิชอบหรือการทุจริต และเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจนทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility) ทำให้องค์กรได้ข้อมูลหรือรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบและเป็นพื้นฐานของความโปร่งใส (Transparency) และความสามารถได้ (Auditability) ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน เนื่องจาก

การตรวจสอบภายในเป็นการประเมินวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทุกด้านในการปฏิบัติงาน จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยปรับปรุงระบบงานให้สะดวก รัดกุม ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตลอดเวลา ช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในการประสานงานและลดปัญหาความไม่เข้าใจในนโยบาย ทั้งนี้ยังเป็นการถ่วงดุลอำนาจส่งเสริมให้การจัดการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เป็นสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า ของการประพฤตินิยมหรือการทุจริตในองค์กร ลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงาน

รายการอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง.(2545). **มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ.**
- กรมบัญชีกลาง.(2547). **มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสำหรับส่วนราชการ.** กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง.
- กรมบัญชีกลาง.(2551). **ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ ม.ป.ท.**
- กรมบัญชีกลาง.(2558.) **แนวทางการประเมินผลการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการด้วยตัวเอง**
- โกสสิทธิ์ อุสาหะ. (2541). **บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในต่อการตรวจ ติดตามระบบคุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9002.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เจริญ เจษฎาวุฒิย์. (ม.ป.ป.:18). **การตรวจสอบภายใน.** กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ จำกัด.
- ณัฐพงศ์ โควาดีสัย.(2542). **บทบาทการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงดาว วงษ์พระลับ. (2542). **การศึกษาผลกระทบของการตรวจสอบภายในในการบริหารงานคลัง: กรณีศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น.ปัญหาพิเศษ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2548:14). **การปฏิบัติการตรวจสอบภายใน** กรุงเทพฯ บุญศิริการพิมพ์.
- ผจงศักดิ์ หมวดสง. **การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษา.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2538.
- วัธนีย์ พรรณเชษฐ์และเกียรติศักดิ์ จีระเจียรนาถ. (2523). **เทคนิคและหลักการตรวจสอบภายใน.** โรงพิมพ์ลดาววัลย์. 2523
- สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน.(2552:1). **มาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน.** กรุงเทพฯ. สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย.
- คันสนีย์ เรืองกรี. (2541). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้รับตรวจที่มีต่อผู้ตรวจสอบภายในของธนาคารไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้า
- ศิริพงษ์ เจียมประสิทธิ์. (2542). **ความคิดเห็นของผู้รับการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ กรณีศึกษาสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท.** วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประวิตร นิลสุวรรณกุล. (2534). การตรวจสอบการบริหารการจัดการมิติใหม่ในการเพิ่มประสิทธิภาพผู้
ตรวจสอบ. จุฬาลงกรณ์.

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-นามสกุล	: สุกัลยา ประสิทธิ์ผล
ตำแหน่ง	: นักตรวจสอบภายใน
สังกัด คณะ/สำนัก/กอง/ศูนย์	: งานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล สงคราม
ระดับการศึกษา	: การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาการจัดการภาครัฐสำหรับนักบริหาร สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ : บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ) สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
สถานที่ติดต่อ	: 132/37 หมู่ 3 ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 086-9392389 Taoball@hotmail.com
ประสบการณ์ในการทำงาน/การวิจัย	: การนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ไปปฏิบัติของสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม พ.ศ. 2557